
AZƏRBAYCAN AŞIQLAR BİRLİYİ

GÜNÜMÜZÜN USTAD AŞIQLARI

YANVAR BƏDƏLOV

Bakı – 2017

Məsləhətçi:

Məhərrəm QASIMLI

Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin sədri,
Əməkdar Elm Xadimi, professor

Nəşrə hazırlayanı və redaktoru:

Musa NƏBİOĞLU

Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin katibi,
Əməkdar Mədəniyyət İşçisi

Günümüzün ustad aşıqları: Yanvar Bədəlov. Bakı, “Elm və Təhsil” nəşriyyatı, 96 səh. (+ 8 səh. şəkil)

Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin yeni layihəsi “Günümüzün ustad aşıqları” seriyasından nəşr olunan bu kitabda dövrümüzün tanınmış ustad aşığı, Əməkdar Mədəniyyət İşçisi Yanvar Bədəlov haqqında respublikamızın görkəmli elm və sənət adamlarının söylədikləri dəyərli fikirlər, ona ithaf olunmuş şeirlər və özünün yaradıcılığından nümunələr yer alıb.

4702000000

Грифли няшр

N – 098 – 2009

©Azərbaycan Aşıqlar Birliyi 2017

AŞIQ YANVAR SƏSİNİN VƏ SAZININ KÖKÜNÜ DƏQİQ BİLƏN AŞIQDIR

Şirvan ifaçılıq ənənəsinin XX yüzillikdə və çağdaş dövrümüzdə ən səliqəli nümayəndələrindən biri ustad saz-söz sənətkarımız Aşiq Yanvardır. Qürurvericidir ki, Aşiq Yanvar həm özünün meydangir təbiət ilə, həm də dastançılıq qabiliyyəti və gözəl, məlahətli səsi ilə həmişə diqqəti cəlb edir. Bu ustadın hamının sevdiyi bir keyfiyyəti də var: bu da onun təbətindəki səmimilik, doğmalığ və istiqanlılıqdır. Bu gözəl və insani keyfiyyətləri onu eldə-obada sevdriyir.

Aşiq Yanvar təkcə Şirvan bölgəsində tanınan bir saz-söz ustadı deyil, onun səsi Qarabağdan, Mildən, Muğandan, Qubadan, Dərbənddən, Lənkərandan, Abşeron kəndlərindən, bir sözlə, Azərbaycanın hər bir bölgəsindən gəlir. Onun etdiyi toyların şanı-şöhrəti də dillərdə danışılır.

Mən Aşiq Yanvarla uzun illərdən bəridir ki, yaxınam. Onun sənəti dərindən bilməsi, sənət zövqü və tələbkarlığı həmişə ürəyimcə olub. Aşiq Yanvarı heç vaxt yersiz hərəkət edən, yersiz davranışa və yüngül söz-söhbətə yol verən görməmişəm. Ölçülü-biçili ifaçılıq mədəniyyətinə malik olan, bunu yüksək səviyyədə qoruyan bir aşiq kimi diqqətimi cəlb edib. Onda bəzi aşıqlarımızda olmayan bir keyfiyyət də var: hər zaman səsinin və sazının kökünü dəqiq bilən aşıqdır. O, yaxşı bilir ki, səsi hansı kökdədir və sazı da həmin kökdə olmalıdır. Ona görə də, Aşiq Yanvarın ifalarında demək olar ki, xaric notlar görünmür. Bu mənada, o, ifa mədəniyyəti çox yüksək olan sənətkardır.

Yanvar Bədəlov meydangir sənətkardır, Koroğlu aşığıdır. “Koroğlu” dastanının mahir ifaçısıdır. Eləcə də, “Alı xan və Pəri xanım”, “Aşiq Qərib”, “Abbas və Gül-gəz”, “Əsli və Kərəm” və digər dastanlarımızı da gözəl bilir. O həmin dastanların Şirvan variantlarının mükəmməl və unikal ifaçısı kimi tanınır.

Aşiq Yanvar böyük ustad dan dər s alıb. Onun ustadı Aşiq Şamili yaxşı tanıyırdım, böyük sənətkar Mirzə Bilalın şayirdi idi. Bu mənada, Aşiq Yanvarın sənət şəcərəsi gedib Şirvanın nəhəng saz-söz ümmanı Mirzə Bilala çıxır. Onun yaşadığı Tircan kəndi tarixən çox böyük aşıqlar yetişdirib. Şirvanın məşhur aşıqlarından olan Aşiq Oruc (XIX yüzillik) da bu kənddəndir.

Bütövlükdə Şirvan ifaçılıq ənənələrinin ən yüksək keyfiyyətlərini daşıyan ustad Aşiq Yanvar həmişə elinobanın sevimli aşığı, məclislərin, toy-düyünün, el şənliklərinin yaraşığı olub, bir çox rəsmi dövlət tədbirlərində və müxtəlif festivallarda iştirak edib. Onun xidmətləri dövlətimiz tərəfindən də yüksək qiymətləndirilib – 2016-cı ildə “Əməkdar Mədəniyyət İşçisi” fəxri adına layiq görülüb.

Bu gün ustad halal sənətkar ömrünün 75-ci ilini yaşayır. Bundan sonra da nə qədər ömrü varsa, qoy onun hərərətli ürəyinin işığı özüylə bərabər, sənət dostlarını, yetirmələrini və bizləri də nura boyasın.

Məhərrəm QASIMLI
Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin sədri,
Əməkdar Elm Xadimi, professor.

ELM VƏ SƏNƏT ADAMLARI **AŞIQ YANVAR HAQQINDA**

GƏNC AŞIQ

1958-ci il idi. Tircan kənd orta məktəbində müəllimliyə başlamışdım. Bir gün növbətçi idim. Məktəbin eyvanında var-gəl edib şagirdlərə göz qoyurdum. VIII sinfin qarşısından keçəndə məlahətli bir səs eşitim. Şagirdlərdən kimsə pəsdən bayatı deyirdi. İstər-istəməz ayaq saxladım, bu həzin səsə qulaq asdım. Bu barədə müəllim yoldaşlarımdan soruşdum. Dedilər ki, bu məlahətli səs sahibi VIII sinif şagirdi Yanvar Bədəlovdur, şeirə-sənətə sonsuz həvəs göstərir. Aşıq musiqisinin vurğunudur, aşiq olmaq istəyir. Hələ o vaxt məktəbin bədii özfəaliyyət dərnəklərində həvəslə iştirak edən Yanvar kəndin kiçik məclislərində də saz çalıb oxuyardı.

İndi o vaxtdan illər keçib. Gənc aşiq 1960-cı ildə Sumqayıt mədəniyyət evindəki aşığılar ansamblının üzvü olmuşdur. 1963-cü ildə ordu sıralarına gedən Yanvar 1966-cı ildə doğma kəndinə qayıdır. O, bir neçə festivalın iştirakçısı olmuşdur. Y.Bədəlov rayonumuzun bir çox kəndlərində, Qubada, Qutqaşəndə, Xaçmazda Ağsuda, Göyçayda və sair rayonlarda şənlik və toylarda iştirak etmişdir.

Aşıq sənəti saz və söz sənətidir. Bu mənada aşığıların işi daha çətindir. Onlar həm klassik dastanlarımızı əzbər bilməli, sinəsi sözlə dolu olmalı, həm də saz havalarını mükəmməl çalmağı bacarmalıdır. Ona görə də görkəmli aşığılar heç vaxt rahatlıq bilməyiblər, ömürlərinin axırına kimi aşığılıq sənətinin dərinliklərinə enib onun hər sirtinə

vaqif olmağa, xalqın ürəyindən xəbər verməyə çalışmışlar. Məhz Aşıq Yanvar da bu həqiqəti duymuş, hər gün öyrənir, çalışır, taleyini bu sənətə bağlayıb, sevincini, kədərini bu peşədə tapır.

İndi hər gün radiodan, televiziyaadan müxtəlif mahnılar eşidir, maraqlı konsertlərə baxırıq. Necə deyərlər, indi uşaqlar da musiqimizə, mahnılarımıza bələddirlər. Görün bu mahnılı günlərimizdə aşılıq etmək necə də yüksək bacarıq tələb edir. Müasir aşığılarımızda elə bacarıq və istedad olmalıdır ki, onların oxuyub çaldıqları hər gün eşitdiyimiz mahnıların içərisində əriyib yox olmasın. Onların özünə mıxsus xalları və ifa tərzləri olsun. Məhz bu, aşiq sənətinin müasir çətinliyidir. Gənc aşığımız heç vaxt bunu unutmamalıdır. Aşıq Yanvar həmçinin qoşmalar və şerlər yazıb onları redaksiyamıza təqdim edir. Onun şerlərində təmiz sevgi, dostluq tərənnüm olunur. İlk dəfə gözlərini açanda gördüyü dağlarımız, zəngin təbiətimiz, meşələrimiz onun ürəyini vəcdə gətirir və bu təbiət lövhələri şeirə çevrilir, musiqiyə qarışib sazının tellərindən mahnıya dönüb axır.

Biz arzulayırıq ki, Aşıq Yanvarın həmişə öz səsi, öz sözü olsun. Öz ürək sözünü deyib, ürək mahnılarını oxuyanlar daim xalqın hafizəsində yer tuturlar.

Musa YAQUB
“Zəhmətkeş” qəzeti.

ŞİRVANLI AŞIQ YANVAR

Aşıq Yanvar müasir saz-söz sənətimizin tanınan sənətkarlarındanır. Onun ifa tərzi, yaradıcılığı heç kimə bənzəmir və o, sənətində minillərdən üzübəzri gələn Şirvan aşiq mühitinin qədim ənənələrini ləyaqətlə yaşadır. Mən bu ustad aşığın ifaçılığı, şeirləri ilə çoxdan tanışam və onun yaradıcılığı həmişə də diqqət mərkəzimdə olub. Aşıq Yanvarın məclisdə ustadlara layiq salğarlı yerışı, aydın, səlis, həmçinin koloritli nitqi, saz-söz sənətinin sirlərinə dərinləndən bələdliyi mənə valeh edib. Doğrudur, o, Şirvan aşiq mühitinin yetirməsidir, lakin onun boğaz xırdalıqları, səs imkanları, bütövlükdə Azərbaycan aşiq sənətinin sirlərinə aşına olması imkan verir deyək ki, bu ustad sənətkar üçün bölgə məhdudluğu yoxdur. Aşıq Yanvar Göyçə aşığılarının repertuarına tez-tez müraciət edir, yaxud, o, Təbriz aşığılarına məxsus ifa tərzi elə formada özünüküləşdirir ki, dinləyəndə bu ifanın, uslubun Şirvan, yaxud qeyri bölgədən olan aşiq mühitinin dəsti-xətti olduğunu fərqləndirmək çətinir. Ona görə ki, Azərbaycan saz-söz sənətinin yaşadıcısı kimi, Aşıq Yanvar sənəti sərhəd tanımır.

Aşıq Yanvar geniş diapazona malikdir. Onun heyratəmiz yaddaşı var. Bu gün çox az aşiq adı çəkmək olar ki, o, dastanlarımızın əksəriyyətini əzbər söyləyə bilsin. Bu məqamda Aşıq Yanvar örnəkdir. O, dastanlarımızın gözəl ifaçısı olmaqla, həm də bu mənəvi xəzinəmizin yorulmaz təbliğatçısıdır. Etiraf etməliyik ki, bu gün milli-mənəvi dəyərlərimizin yad təsirlərə məruz qaldığı bir vaxtda Aşıq Yanvar kimi ustad sənətkarlara çox ehtiyacımız var. Belə sənətkarların həyatı, yaradıcılığı, sənətkarlıq xüsusiyyətləri vaxtında öyrənilməli, ifasında lent yazıları gələcək nəsillər üçün saxlanılmalıdır.

Mürsəl HƏKİMOV
filologiya elimləri
doktoru, professor.

AŞIQ YANVARDAN ÖYRƏNMƏLİYİK

Aşiq Yanvarım ifasına, yaradıcılığına daha yaxından bələdliyim uzun müddət radio və televiziyada aparıcısı olduğum “Sarıtel” verilişindən başlanıb.

Şirvanda ünlü sənətkarlar çox olub. Onlar bütövlükdə Azərbaycan aşiq məktəbinin inkişafında xüsusi rol oynayıblar. Aşiq Yanvar da bu ənənənin layiqli davamçısıdır. Onun zəngin repertuarı vardır. O, həm Şirvan, həm də digər bölgə aşıqlarının ifa etdiyi saz havalarını əsl sənətkarlıqla xalqa çatdırır. Aşiq Yanvarın heç kimə bənzəməyən səhnə mədəniyyəti, temperamentli rəqsi, saz çalmağı, aydın, səlis nitqi və heyrətamiz yaddaşı həmişə sənətsevərləri heyran edib. Güclü səsə malik olan sənətkar Şirvan peşrovlarını, şikəstələtini məharətlə ifa edir. Onlarla dastanı əzbər bilən ustad aşiq həm də folklorumuzun təbliğatçısı kimi də diqqəti cəlb edir.

Aşiq Yanvar Şirvanlı Dədə Şamildən dərslər alıb. Yaradıcılığı yetərincə öyrənilməyən Dədə Şamil Azərbaycan saz-söz sənətinin klassiklərindən biri idi. Aşiq Yanvarın ifa tərzini, dastan söyləməsi, müasirlərinin söyləmələrinə görə, ustadından gəlmədir. O, bu ənənəyə layiqli varis kimi yiyələnmiş, ona öz yaradıcı əlavələrini etmiş, nəhayətdə saz-söz meydanında özünü təsdiqləyə bilmişdir.

Aşiq Yanvar sənətinin müdrik çağındadır. Ondan hələ ki, öyrənmək, ifasını lentə almaq gec deyil.

Elxan MƏMMƏDLİ
filologiya elmləri namizədi,
Əməkdar Mədəniyyət İşçisi.

AŞIQ YANVARIN YARADICILIĞI¹

Azərbaycan aşıq sənətinin bir qolu olan Şirvan aşıq mühiti qədim Türk saz-söz sənətinin sirlərini mənimsəmiş, onu yeni çalarla zənginləşdirmişdir. El şairi Molla Qasım Şirvani yaradıcılıq çeşməsindən baş alan bu qədim sənət Şirvanda tarixin müəyyən kəsirlərində muğam sənəti ilə qovşaq təşkil etmiş, hətta çox vaxt sənətin bu növləri arasında sərhədləri müəyyənləşdirmək belə mümkün olmamışdır. Zamanın və ictimai mühitin tarixi tələbi ilə yaranan bu çuğlaşma folklorşünaslıqda elmi mübahisələrə səbəb olmuş, polemik fikir və mülahizələr söylənilmişdir.

Şirvan aşıq mühitinin yetirmələrində olan Aşıq Yanvar yaradıcı-ifaçı sənətkardır. Onlarla dastanı əzbər bilən Aşıq Yanvar istedadlı ifaçı, şairlik təbinə malik sənətkar kimi tanınır. O, el məclislərində Xəstə Qasım, Abbas Tufarqanlı, Dədə Ələsgər kimi klassik aşıqların yaradıcılığına müraciət etdiyi kimi, özünün müəllifi olduğu gəraylı, qoşma və təcisləri də yerində, məqamında uğurla ifa edir.

*A dostum, sənətə hörmətin olsun,
Hərçayı danışma el arasında.
El ilə ucalan heç zaman batmaz,
Əgər qala tufan, sel arasında.*

*...Mən Aşıq Yanvaram, dolanmam belə,
Uymaram hər sözə, fitnəyə, felə,*

---

¹ Seyfəddin Qəniyev, Eyvaz Eminaliyev. *Şirvanlı Aşıq Yanvar*. Bakı, "Nurlan", 2004. Səh. Səh. 30-53.

*Əgər mehribansan vətənə, elə.
El səni saxlayar gül arasında.*

Dədə Ələsgərin öyüdlərindən baş alıb gələn bu misralarda da aşığın mənəvi aləmi, xalqa güvənməsi, həqiqət carçısı olması vacibliyi vurğulanmışdır. Sənət meydanına qədəm qoyan kəs bilməlidir ki, “elin anası” sanılan aşıq ilk gündən çiyinlərini necə ağır bir yükün altına verir. Aşıq sənətinin bütün incəliklərini, zəngin xalq poeziyasının sənətkarlıq xüsusiyyətlərini öyrənmək hələ bir şey demək deyil. Əsl sənətkar aşıq adının böyüklüyünü, müqəddəsliyini dərk etməli, əxlaqı, mənəviyyatı ilə hamıya nümunə olmalıdır. Dədə Şamildən ustad xeyir-duası alan Aşıq Yanvar ilk gündən bu məsuliyyəti dərk etmiş, “xalqa həqiqətdən mətləb qandırıb”, kəlməsindən ləli-gövhər süzülə-süzülə elin-obanın ustad sənətkarına çevrilmişdir.

Dədə Ələsgər deyirdi:

*Aşıq olub diyar-diyar gəzənin,
Əzəl başdan pür kamalı gərəkdir.
Oturub -durmaqda ədəbin bilə,
Mərifət elmində dolu gərəkdir.*

*Xalqa həqiqətdən mətləb qandıra,
Şeytanı öldürə, nəfsin yandıra,
El içində pak otura, pak dura,
Dalısınca xoş sədalı gərəkdir!²*

---

² *Aşıq Ələsgər. I cild, Bakı, “Elm”, 1972.*

Xalqın qəlbindən qopan bu ulu sənət, onu yaşadan aşığı həmişə sevilmiş, diqqət mərkəzində olmuşdur. Aşıqlar xalq arasında ifaçı, şən əhvali-ruhiyyə yaradan sənətkar yox, həm də müdrik el ağsaqqalı, şəxsiyyət kimi dəyərləndirilmişlər. Onlar haqq sözü deməkdən çəkinməyən, mübariz xalqın arzu və istəyinin tərcümanı kimi daha çox məşhur olmuşlar. Təsadüfi deyil ki, müdrik xalq yaratdığı dastanlarda haqq aşığını gücü, qüvvəti olan hökmdarlarla qarşılaşdırır, aşığı məhz sazın-sözün qüdrəti ilə onlara qələbə çalır. Bu irsi mükəmməl öyrənən Aşığı Yanvar da elə ilk gündən bu müqəddəs adı şəərəflə daşımış, sənətinə, xalqına başucılığı gətirmişdir.

Aşığı Yanvarın ədəbi irsini nəzərdən keçirdikdə, maraqlı mənzərə ilə qarşılaşırıq; həm janr də mövzu rəngarəngliyi onu bir sənətkar kimi səciyyələndirir. O, gəraylı, qoşma, təcnis kimi aşığı şeir şəkillərinə daha çox müraciət edir, mövzu baxımından isə ana torpağın hər qarışına məhəbbət, halallıq, doğruculuq, gözəllik və gözəlliyin tərənnümü maraqlı doğurur.

Ocağa, doğulub boya-başa çatdığı vətən torpağına məhəbbət həm şifahi, həm də yazılı ədəbiyyatın əzəli-ədəbi mövzudur. Aşığı Yanvar poeziyası üçün vətən doğulduğu Tircan kəndidir. O, dağlarda, yamaclarda halallıqdan nəğmə deyən çobanla, hər ilməsində ömrünün ağını-qarasını əks etdirən xalçaçı qızlarla, alınının təri ilə suvarıb, əlinin qabarı ilə becərdiyi taxılını biçən kəndlilərlə ona görə rahat ünsiyyət qura bilir ki, məhz bu insanlara güvənib, onlardan ilhamlanıb sənət yollarında inamla addımlaya bilib.

*Aşığı, al sazını yenə sinənə,
Bir, şirin sədanı yay bizim yerdə.*

*Tmaşadır qüzeyləri, dağları,
Yaxşı sərin keçir yay bizim yerdə.*

*...Qarlı Babadağın yaylaq yolları,
Bəxş edir insana əzmi, vüqarı.
İsmətli qızları, mərd oğlanları
Saya bilərsənsə, say bizim yerdə.*

Xalqla bir olan aşiq üçün onun qayğılarından bəhs etmək çətin deyil. Vətəni tərənnüm edən sənətkar onun hansı qayğılarla yaşadığına da yaxşı bələddir. Ədalətsiz müharibəyə cəlb olunan, vətəndaşları doğma yurd-yuvalarında zorən didərgin edilən, sinisində Qarabağ boyda alov saçılan Azərbaycan aşığın qəm yüklü misralarında ürək dağlayır. Vətəninin qəmi ilə kədərlənib, sevinci ilə şadlanan sənətkar heç vaxt bədbinliyə qapılmır. Haqq aşığı yaxşı bilir ki, haqq incələr, ancaq üzülməz. Düşmən tapdağında əsir olan torpaqlarımız mərd oğullarımız tərəfindən azd ediləcək, erməni nəfəsindən xar olmuş xarı-bülbülümüz qürurlanacaq, yad, murdar nəfisdən odumuz-ocağımız arınacaq.

*Cox düşməyə göz dağıdı bu torpaq,
Özü boyda bir ocaqdı Qarabağ.
Qisasımız qiyamətə qalacaq?!
Neçə-neçə ərənlərim var mənim.*

Dədə Qorqud nəfəsi, Koroğlu harayı var bu misralarda. Ustad aşiq qan yaddaşımızda yaşayan mənəvi dəyərləri oyatmağa, gənc nəslə çatdırmağa çalışır. O, sazının-sözünün gücü ilə elini-obasını qisasa səsləyir.

Dahi bəstəkar Ü.Hacıbəyov aşığı sənətinin ictimai dəyərini yüksək qiymətləndirərək yazırdı ki, “Aşığı sənəti .... xalqa, kütlələrə daha yaxındır, xalqın həyəcan və arzularını.... daha parlaq əks etdirir”.³

Xalqın həyat və mübarizəsini yaradıcılıq mənbəyi bilən aşığı onun hansı qayğılarla yaşadığını daha dəqiq bilir. Aşığı Yanvar yeni bir müharibə ocağı kimi dünyanı narahat etməkdə olan Qarabağ münaqişəsinə məhz bu mənada həssas münasibət bəsləyir. Humanist sənətkar müharibənin, qan tökülməsinin əleyhinədir. Bu da bir həqiqətdir ki, “aşığı konkret bir dövrün, zamanın oğludur. Hər hansı ictimai quruluşun da məhdud və ziddiyyətli cəhətləri yox deyildir. Aşığın yaşadığı sinifli cəmiyyət müəyyən mənada onun yaradıcılığına ciddi təsir göstərməyə bilməzdi....”⁴ Odur ki, Aşığı Yanvar vətən övladlarından düşməni öz qanında boğmağı tələb edir, xalqı qeyrət, namus rəmzi olan torpaqlarımız uğrunda mübarizəyə səsləyir. Bu vuruş, dava haqqın öz tələbidir.

Aşığı Yanvar özündə tarixin sirlərini yaşadan qalalarla, min nəğmə deyən gur şələlərlə, çeşmələrə, allı-güllü yamaqlarla danışa bildiyi kimi, bu yurdun hər fəsilə geydiyi yeni libasında da onunla həmdəm ola bilər. Milli ədəbiyyatımızda fəsillərə aid istənilən qədər mükəmməl poetik nümunələr vardır. Təbiətə üz tutan sənətkar onun quru, bəsit təsviri ilə kifayətlənə bilməz. “Yazığın üslubundan və yaradıcılıq metodundan asılı olaraq mənərə əsərdə müxtəlif vəzifə və səciyyə daşıyır. Çox vaxt o, əsərin kompozisiyasının mühüm bir ünürü olur”.⁵ Peyzaj lirikası yaradan sənətkarın təbiəti dərk

³ Ü.Hacıbəyov. *Əsərləri. II cild. Bakı, 1965, səh. 253.*

⁴ M.Həkimov. *Azərbaycan aşığı ədəbiyyatı. Bakı, 1983, səh. 161.*

⁵ *Ədəbiyatşünaslıq terminləri lüğəti. Bakı, 1988, səh. 135.*

və təsvir etməsi onun dünyagörüşü ilə sıx surətdə bağlıdır. Sənətkar həyatı, ictimai-siyasi hadisələri, cəmiyyətdəki bütün prosesləri hansı səviyyədə dərk edirsə, yaradıcılığı ilə də ona həmin səviyyədə münasibətini bildirir. Klassik aşiq poeziyasında təbiətə müraciət həm də ictimai kəsəri ilə diqqəti cəlb edir. Məsələn, Aşiq Abbas Turfanqanlı, Xəstə Qasım, Aşiq Ələsgər kimi aşıqların yaradıcılığında tez-tez təsadüf etdiyimiz təbiət təsvirli hadisələr məhz bu mənada dəyərlidir. Aşiq Yanvar da bu zənginliyə öz töhfəsini verə bilər. Onun “Payız” şeiri bu mənada olduqca xarakterikdir.

*Yenə sərt əlini atıb hər yana,
Mehmandır obaya, ellərə payız.
Nə bir çiçək güdür, nə də ki, yarpaq,
Qəsd edir ətirli güllərə payız.*

Kövrək, həssas bir qəlbin həyəcanlarını özündə yaşadan bu misralarda həm də həzin bir yaz həsrəti var. Aşığın ovqatı payızla həmahəngdir. O, hansı səbəbdən pəjmürdəhal olduğunu aşkarlamır, ancaq hər bir ifadə onun pünhan dərindən soraq verməkdədir. Bunu isə hər kəs yox, məhz təbiətin dilində danışmağı bacaran, qəlbində böyük bir sevgi yaşadanlar bilər:

*Kəsilib bağlardan quşların səsi,
Gəlmir qulaqlara bülbül nəğməsi,
Pozulub çəməninin gözəl guşəsi,
Tutub bağça-bağı yellərə payız.*

Payız fəslinə həsr olunmuş əksər şeirlərdə həsrət, ayrılıq motivləri daha aparıcı mövqedədir. Bu, payız

fəslinin özünəməxsusluğu ilə bağlıdır. Aşıq Yanvar da reallığa sadıq qalaraq əsl poetik lövhə yaratmışdır.

Aşıq Yanvarın poeziyasında Cavanşir qalası, Qalınçaq, Mican, Qalacıq, İstisu, Talıstan, Cülyan eyni vurğunluqla tərənnüm olunur. O, hər cıdırı, hər qarış torpağı tanımaq, sevdiyi kimi sevdirmək istəyir. Ustadlarının ənənələrini yaşadıb inkişaf etdirən aşıq gənclərə başa salır ki, vətəni sevmək mücərrəd anlayış deyil, həm də vətən yalnız yaşıl ormanlardan, bol məhsullu bağlardan ibarət deyil, onun daşı da, tikanlı yolları da, hər şeyi, hər bir neməti müqəddəsdir. Bu müqəddəsliyi dərk etmək vacibdir: Çünki “Vətəni sevmək imandandır”.

*Qalacıq, İstisu, Gülyan, Talıstan,
Neçə rəngə çalır dağ, dərə, orman.
Dağların döşünə bəzəkdir duman,
Olur ağ cunası İsmayılının.*

Aşıq sənətində ustad-şagird münasibətləri həmişə diqqət mərkəzində olub. Bu, yalnız sənətə gələn gənc sənətkarın ustad aşıqdan dərs alması olmayıb, ən vacibi, milli sənətin mənəvi dəyərlərinin yaşadılması deməkdir. Ustad öz şagirdinə yalnız sənət sirlərini öyrətmir, eyni zamanda onda vətəninə, xalqına, dilinə, mədəniyyətinə, adət-ənənəsinə ehtiram, məsuliyyət hissi aşılayır. Dədə Qorquddan üzübəri həmişə belə olub, belə də olacaq.

Belə bir qəti fikir formalaşmışdır ki, hər ustadın şagirdi olmalıdır. Aşıq Alıdan xeyir-dua alan Aşıq Ələsgər on iki şagird ilə fəxr edirdi. Şirvanlı Aşıq Mirzə Bilal, Aşıq Şakir, Aşıq Əhməd, Aşıq Xanmusa ustadları ilə fəxrt etdikləri kimi, öz davamçıları olan istedadlı

şagirdləri ilə də öyünmüşlər. Bu ənənə və varislik, ustad-şagird davamlılığı əslində sənətin ölməzliyinin, əbədiliyinin nümunəsidir. Aşıq Yanvar da ustadı Aşıq Şamildən belə öyüd almışdı. Dədə Şamildən belə öyüd almışdı. Dədə Şamil ona ən vacib olanı – kökə, ənənəyə bağlılığı öyrətmişdi. Aşıq Yanvar ilk gündən “yalana yer yoxdur el arasında, sözlərin düzünü al, aşıq dostum” qənaətilə bildirir:

*Özün öyən adam sənət bacarmaz,
Sənəti sevməyən heç vaxt ucalmaz.
Sənətkar qocalar, sənət qocalmaz,
Çalış ürəklərdə qal, aşıq dostum.*

Aşığın ustadına ithaf etdiyi bir neçə şeiri var. Bu şeirlərin hər birində ustada ehtiram, sənət məsuliyyəti dönə-dönə vurğulanır. Bu gün sənətinin kamil dövrünü yaşayan aşıq yeri gəldikcə, yetirmələrinə, gənc istedadlara öz öyüdünü də əsirgəmir. “Aşıqlıq eşqinə düşən, a dostum, əvvəlcə mərifət, sonra söz öyrən”, - deyir. Onun “Ustad Aşıq Şamilə”, “Söz öyrən”, “A dostum” kimi şeirlərində ustad-şagird münasibətləri, şagirdin üzərinə düşən sənət məsuliyyəti poetik dillə ifadə olunur və çox uğurludur ki, bu gün bu şeirlər el məclislərində ustad öyüdü kimi aşıqlar tərəfindən ifa olunur.

İncəsənətin bütün sahələrində ən ülvi hiss olan məhəbbət önəmli yer tutur. Bu müqəddəs hiss həyatın mənası, sənətin qida mənbəyidir. Klassik poeziyada, aşıq ədəbiyyatında bu mövzulu örnək ola biləcək əsərlər kifayət qədərdir. Aşıq Qurbani, Abbas Tufarqanlı kimi klassik aşıqlar saf, qarşılıqlı məhəbbəti tərənnüm etmiş, eşqin yolunda lazım gələrsə mübarizə aparmağı, canını

fəda etməyi də vacib bilmişlər. Aşıq Yanvarın məhəbbət lirikası səmimi olduğu qədər də özünəməxsusdur. Onun “Görəndə”, “Nə var”, “Könül”, “Tay olmaz” kimi şeirlərində el qızlarının şıltaqlığı, gözəlliyi, sədaqəti vəsf olunur:

*Əzəldən vuruldum gül camalına,
Can almaqda gözlərinə tay olmaz.
Taledən başqa şey arzu eyləmə,
Bundan artıq nə bəxşeyiş, pay olmaz.*

Aşıq heyranı olduğu gözəlin hüsnünü tərif etməklə kifayətlənmişdir. Onun mənəvi dünyasını, saf qəlbini daha çox təqdimə çalışır. Bu gözəli aşiq ona görə tərnüm edir ki, onun hüsnü kimi qəlbi də gözəldir, əhdinə vəfəlidir. Onun gəlişi ilə çöl-çəmən sevinir, aşığın payızı yazıya dönür, cavanlaşır:

*Qəfil payız yada düşür,
Çəni görəndə-görəndə.
Ancaq qəlbim yazıya dönür,
Səni görəndə-görəndə.*

*Nə qaydadır bilməm səndə,
Dolanırsan daim gəndə.
Yaxına gəl, gülüm, sən də
Məni görəndə-görəndə.*

Təbii, səmimi hisslərin hakim olduğu bu misralarda gözəlin şıltaqlığı, nazı, aşıqın öz eşqində dözümlülüyü, sevgilisindən güc-qüvvət alması sadə, lakin özünəməxsus

formada təqdim olunur. Möhürbənddə sənətkar daha uğurlu ifadələrlə ümumiləşdirmə aparır:

*Ay Yanvardan uzaq düşən,
Sanki ürəyimdir bişən.
Saçlarıma vaxtsız düşən,
Dəni görəndə-görəndə.*

Deməli, gendə gəzməklə öz aşiqinə cəfalar verən bu gözəlin qəlbi heç də biganə deyil. Məhz onun aşiqi dəqiq bilir ki, elə, sevgilisinin saçlarına vaxtsız düşən dən bu sevgidəndir. Qarşılıqlı sevginin belə mərhəmətlə ifadəsi Aşiq Yanvar yaradıcılığı üçün çox xarakterikdir. Ümumiyyətlə, onun məhəbbət şeirlərində dəruni hisslər hakim olmaqla, güclü ismətə, ləyaqətə malikdir. Bu məqamda Aşiq Yanvar ustad Molla Cüməni xatırladır. Molla Cümə yazırdı:

*İsimi pünhan, niyə məndən küsübsən,
Yaxşı-yaman ya bir olar, ya iki.
Bir gün ölsəm, hamı deyər yazıqdır,
Canı yanan ya bir olar, ya iki.*

Dil, ifadə gözəlliyi, üslub fərdiliyi, sənətkarlıq bənzərsizliyi ilə seçilən Molla Cümənin məhəbbət şeirlərindəki əxlaqi gözəllik, abır, həya onun hər misrasından boy göstərir. Bu o qədər məqamındadır ki, əlavə heç bir izahata, şərhə ehtiyac qalmır. Molla Cümə lirikasındakı bakirəlik, ülvilik yalnız aşiq poeziyası üçün yox, bütövlükdə ədəbiyyatımızdan ötrü bir örnək oldu ki, Aşiq Yanvar da məqamında bu məktəbdən yaradıcılıqla yararlına bilir.

Bu adı pünhan saxlanılıb “sazım tərən”, “gözəl canan” deyimləri ilə ünvanlanan gözəl dərd, məlal artırmaqdan zövq alır. Sevgilisini odun, atəşin içində görməkdən şadlanır. Aşıqın təqdimindən bəlli olur ki, bu, “qoşa xallı”, “ləblərri ballı” gözəlin oduna yanmaq özü elə bir səadətdir.

“Bilmədi qədrim” rədifli bu qoşayarpaq şeirdə aşıq diqqəti çox vacib olan bir məqama cəlb edir. Bu, sevdiyi, oduna yandığı gözəlin ismətli, həyalı olmasıdır: “Sifəti həyalı, şirin xəyallı” bu gözəl təkcə gözəlliyi ilə fərqlənir. Onun ləyaqəti, isməti gözəlliyini birə-on artırır. Odur ki, aşıq onunla mükəlliməsini belə nikbin sonluqla bitirir:

*Dedim, nəfsi yaz, gəl, eyləmə naz,
Dedi, vaxt qalib az, səbr eylə az.
Dedim, çalınır saz, xoş gəlir avaz,
Ürəkdə dedi, can, bax, bildi qədrim.*

Mövzu, janr əlvanlığı ilə seçilən Aşıq Yanvar şeir yaradıcılığı şagirdləri üçün həm də sənət mənbəyidir. Aşıqın şeirlərini məclislərdə ifa edən davamçıları bu məqamda da öz üzərlərində ustad tələbkarlığını, şagird məsuliyyətini hiss edirlər. İfaçı, şair, bəstəkar kimi əsl sənətkarlıq nümayiş etdirən Aşıq Yanvar bu ulu sənətin ənənələrini ləyaqətlə yaşadır, inkişaf etdirir və öz şagirdlərinə çatdırır. Araşdırmalar təsdiq edir ki, “dədə aşığılar sözün həqiqi və geniş mənasında sənətin hələlik öz müstəqil sahələrinə bölünməmiş vahid vəziyyətini, yaxud mərhələsinin əsas xüsusiyyətlərini özündə yaşatmışlar. Yəni onlar həm şair, həm bəstəkar, həm dastançı, həm də

öz yaratdıqlarını ifa etməyi bacaran məharətli xalq sənətkarları olmuşlar”.⁶ Müasir mərhələdə aşığı yaradıcılığına nəzər salsaq, məlum olar ki, bu klassik ənənəni ustad aşığılarımız bu gün də davam etdirirlər. Doğurdan da, əsl ustad aşığı həm ifaçılığı, həm bəstəkarlığı, həm də şeir yaradıcılığı ilə fərqlənməlidir. Məqamındaca Aşığı Yanvar sənətkarlığı ilə bağlı bir məsələyə də münasibət bildirək. Məlumdur ki, aşığılar gözəl rəqs etmələri ilə də nəzər-diqqəti cəlb etmişlər. Aşığı Yanvarın heyratamız rəqsləri folklorşünasların həmişə marağına səbəb olmuşlar. Onun ritmə müvafiq dəqiq rəqs elementləri ifasına tamlıq gətirir. O, səhnədə bəzi aşığılar kimi rəqqaslıq etməyə can atmır, zərgər dəqiqiliyi ilə düşünmüş nüanslarla tamaşaçısını valeh edir. Dədə Ələsgərin, Molla Cümənin, aşığı Şakirin, aşığı Məmmədağanın və başqa ustad aşığıların məclislərdə məqamında ifaya, ritmə gözəllik gətirən rəqsləri yalnız aşığılara məxsus rəqs elementlərinə malik olmaları haqqında çox yazılıb. Aşığı sənətinin sirlərini, incəliklərini mənimsəyən Aşığı Yanvar məhz bu mənada həm də rəqsləri ilə yadda qalır.

Aşığı Yanvarın seir yaradıcılığı bədii təsvir və ifadə vasitələrinin zənginliyinə, dilinin sadə, obrazlı olmasına görə də diqqəti çəkir. Onun poeziyasında özünü göstərən ənənəvi söz və ifadələr, epitet və təşbehlər təkrarçılıq olmayıb, klassik irsə bağlılığından irəli gəlir. Odur ki, şeirlərində təsadüf etdiyimiz “gözəl canan”, “qoşa xallı”, “əhli-hal”, “gözəl qamət” kimi çox işlənən söz və ifadələri təbii qəbul etmək gərəkdir. Məlumdur ki, obrazlı təfəkkürün ən geniş yayılan istər şifahi, istərsə də yazılı ədə-

---

⁶ M.H.Təhmasib. *Azərbaycan xalq dastanları (orta əsrlər)*. Bakı, 1972, səh. 29.

biyyatda işlənən növü epitetdir. “Epitet varlığın bütün keyfiyyətlərini yox, onun bir zəruri cəhətini göstərir. Əşyanı yeni əlamət və çalarla zənginləşdirib pafosu gücləndirir, diqqəti situativ vəziyyətdən epitetlə yaranan lövhə və mənzərələrdən yayınmağa qoymur”⁷. Bədii məcazın bu növündən yararlanan müəlliflər həmin təsvirin reallığına diqqət yetirir, həm də əsl sənətkarlıq nümayiş etdirirlər. Məzmunu xələl gəlmədən təbii şəkildə yaranan epitet sənətkarın, doğma dilin incəliklərini, ayrı-ayrı sözlərin məna çalarlarını nə dərəcədə bilməsini təsdiq edir. Sənətkarlar məcazın bu növündən fikrin daha canlı, obrazlı ifadəsi üçün istifadə edirlər.

*Gül üzlü afətim, dili şərbətim,
Sənlədir ülfətim, bitməz söhbətim.
Tükənməz dövlətim, a şux afətim.
Hüsnünə bərabər ay ola bilməz.*

Sevgilisinin üzünü gülə, dilini şərbətə bənzədən aşıq sözün həqiqi və məcazi mənasından istifadə edərək gözəlin bədii portretini yaradır. Bu əlamət bütövlükdə epitetə məxsus xüsusi göstəricidir. Ümumiyyətlə, epitet təsvirdə, misrada sözə qoşularaq sözü aydınlaşdırmaq, daha görümlü etmək vəzifəsi daşıyır.

Aşıq Yanvarın şeirlərində uğurla işlənən epitetlər poetik obrazın yeni əlamət və çalarlarla zənginləşməsinə xidmət edir.

Bədii məcazın ən qüvvətli və geniş yayılan növlərindən olan metaforanı ədəbiyyatşünaslıqda çox vaxt “istedad nişanəsi” (Aristotel) kimi səciyyələndirirlər.

⁷ Abbas Hacıyev. *Ədəbiyyatşünaslığın əsasları*. Bakı, 1999, səh. 213.

“Poetik metafora obrazlı təfəkkürün bəhrəsidir... Obrazlı təfəkkürün sahibi olan yazıçı bəzən elə obyektlər arasında əlaqələrin olduğunu duyur və dərk edir ki, bu, adi təfəkkür üçün mümkün deyil. Həmin obyektlər əksərən mücərrəd və konkret anlayış bildirən əşya və hadisələrin adıdır. Yazıçı mürəkkəb fəlsəfi ümumiləşdirmələr əsasında həmin əşyaları bir-biri ilə bağlayır və əlaqələndirir. Bunun nəticəsində obrazlı və təsirli lövhələr yarana bilir”.⁸ Sənətkardan güclü yaradıcılıq istedadı tələb edən metafora Aşıq Yanvarın yaradıcılığında qüvvətli təsvir, fikri obrazlı açmaq, məntiqi gücləndirmək vasitəsidir:

*Bülbül nalə edər sənsiz,
Çox xəyala gedər sənsiz,
Bağrın başın didər sənsiz,
Gözyaşını sil, qızılgül.*

Səciyyəvi bir əlaməti – ayrılıqdan doğan hicran əzabları, vüsal həsrəti başqa aləmə - təbiətin gözəl varlığı olan qızılgülün üzərinə köçürməklə, sənətkar uğurlu metafora yaratmağa müvəffəq olmuşdur. O, bu misralarla və bütövlükdə sözügedən şeirdə müqayisələr arasında, bənzəyişi əsas alanda, varlığın bir cəhətini digərinə köçürəndə məfhumlardan birini atmış, onun asan nəzərə çarpan bir xüsusiyyətini saxlamışdır.

*Yenə sərt əlini atıb hər yana,
Mehmandır ellərə, obaya payız.
Nə bir çiçək gülür, nə də bir yarpaq,
Qəsd edir ətirli güllərə payız.*

---

⁸ *Türkan Əfəndiyeva. Azərbaycan dilinin leksik üslubiyatı. Bakı, 1987, səh. 84-85.*

“Payız” seirindən nümunə verdiyimiz bu misralarda müəllif metaforanın vasitəsi ilə bədii obrazı, lövhə və mənzərələrin həyatilliyini artırmışdır. Aşiq Yanvar metaforalardan istifadə etməklə maraqlı bədii nümunələr yaradır:

*Bahr nəfəsiylə çöllər güləndə,
Xoş ilham almağa Tircana gəlin.*

Yaxud:

*Gəlsən, salam verər bu dağlar sənə,
Bülbül nəğmə deyən budaqlar sənə.
Gör neçə sirr açar bulaqlar sənə,
Söhbət salmışanmı İsmayılıda.*

Bədii təzadlar fakt və hadisələrin daha qabarıq formada diqqətə çatdırılmasıdır. Klassik poeziyada, aşiq ədəbiyyatında bunun zəngin nümunələri vardır. Aşiq Yanvar bədii kontrastlardan yararlanarkən Azərbaycan xalq danışıq dilinin daxili imkanlarına söykənir. Sözü poetik mənə çalarlarına daha çox diqqət yetirir:

*Bir zalım tərmanın gözəl canının,
Yolunda qoydum can, bilmədi qədrim.
Artırdı məlalım, dəyişdi halım,
Dedi: Alışıb yan, bilmədi qədrim.*

Hər misrası, bəndi təzad üzərində qurulan bu seirdə cəfakəş, səxavətli aşıqla zalım, qürurlu məşuqə qarşılaşdırılır. Bir maraqlı məqamı qeyd edək ki, Aşiq Yanvar seirlərində bədii təzaddan istifadə edərək qarşı tərəfə - sevdiyi gözələ çox saygılı, diqqətçil münasibət göstərir;

sevgilisinin şıltaqlığını, ədasını, məhz sevdiyindən etdiyini bildirir.

Yanvar aşiq şeirinin çox işlək şəkillərinə müraciət edir, maraqlı poetik nümunələr yaradır. Qoşma, gəraylı, təcnis, müxəmməs kimi şeir şəklində müvəffəq olan ustad təcnisləri ilə də diqqəti çəkir. Eyni sözü mənə çalarlarından uğurla yararlanan aşiq doğma dilə vurğunluğunu, onun sirlərinə bələdliyini təcnislərində dah çox nümayiş etdirir:

*Sərt yoxuşdan biz də çıxdıq düzənə,
Rəhmət olsun pisi yaxşı düzənə.
Bizim üçün qoyub gedib düz ənə,⁹
Bu düzlük qəlblərə yaxına¹⁰ indi.*

Nümunədə, birinci misrada düzənə - düz yola, rahatlığa, ikinci misrada düzənə - yozana, qoyana, üçüncü misradakı düz ənə - düz qayda, ənənə, yol, ərkan mənalarında cinas sözlər kimi işlənmişdir. Dördüncü misrada verilən “yaxına” sözü birinci və üçüncü bəndlərin son misralarındakı yaxına, ya xına (yaxın, xına) mənalarından fərqli olaraq “yayıla” mənasındadır.

Sözügedən “İndi” rədifli şeirdə sənətkar digər bəndlərdə də öz məharətini göstərə bilmişdir:

*Kəlmə bitdi, söz yetişdi ayağa,
Şükür olsun sənə min yol, ay ağa,
Aşiq Yanvar, düşmən düşüb ayağa,
Əllərdə lələdir, ya xına indi.*

---

⁹ Ənənə, qayda, yol mənasında.

¹⁰ Yayıla.

Göründüyü kimi, ayağa sözü ayrı-ayrı misralarda sona, ay Allah, alçalmaq mənalığında uğurla işlənib.

Aşiq poeziyasının şeir şəkillərindən bəhs edən görkəmli folklorşünas Paşa Əfəndiyev göstərir ki, “təcnis aşiq poeziyasının zirvəsi hesab edilir. Burada əsas etibarilə aşıqların sözləri böyük ustalıqla seçib işlədə bilmək bacarığı meydana çıxır.”¹¹

Qafiyələri cinas sözlər üzərində qurulan təcnisə Aşiq Ələsgərin yaradıcılığında daha çox təsadüf olunur ki, bu da ustadın heyratamiz sənətkarlığından xəbər verir. Ana dilinin söz ehtiyatına, sözlərimizin məna çalarlarına vaqif olan Aşiq Yanvar da belə məqamlarda müvəffəq ola bilər.

Xalqın içərisində olan, onunla nəfəs alan sənətkarın bədii dilində xalq deyimləri, atalar sözləri elə məqamında uğurla işlənib ki, bunları təbii qəbul etməmək mümkün deyil. Məsələn, belə bir məşhur atalar sözü var ki, hər şey nazikliyindən, insan isə kobudluğundan sınırar, Aşiq Yanvar xalqdan gələn bu atalar sözünü belə bir biçimdə təqdim edir:

*Deyirlər hər bir şey nazilib sınırar,
Qanmazı sındırıb əyməsən, olmur.*

Göründüyü kimi, orjinal münasibət çox uğurlu alınmışdır. Nadanı, qanmazı qandırmağın, aşiq, özünəməxsus şəkildə həlli yolunu göstərir. Yaxud “görünən kəndə nə bələdçi”, “yalan ayaq tutar, yeriməz” kimi xalq deyimlərini Aşiq Yanvar aşağıdakı poetik formada təqdim edir:

---

¹¹P.Əfəndiyev. *Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı*. Bakı, 1981, səh. 160.

*“Uzaqdan görünən kəndə,
Bələdsiz getməyə nə var”.*

*“Yalana yer yoxdur el arasında,
Sözlərin düzünü al, aşıq dostum”.*

Aşıq Yanvarın şeirlərində dialekt və şivələrimizə, arxaik sözlərə də bəzən təsadüf olunur və bu hal onun yaradıcılığında milli koloritin güclənməsinə səbəb olur. Ayrı-ayrı şeirlərdən götürdüyümüz “dizinin üstəymiş çörəyin sənin”, “xanə boşdur, mehman olmayan yerdə”, “qəbahətdir nalayiq söz söyləmək”, “gör fələk nə sayır, sən nə sayırsan” kimi ifadələr fikrimizi təsdiqləyir.

Folklorun ən böyük və zəngin qolunu təşkil edən aşıq yaradıcılığı folklorşünaslar tərəfindən müxtəlif istiqamətlərdən fərqli baxışlarla tədqiq edilmişdir. Aşıq sənətinin qüdrətindən, bənzərsizliyindən bəhs edərkən eyni məxrəcə gələn tədqiqatçılar onun balabanla çıxış etməsinə, bütövlükdə aşıq sənətində ansambillaşmaya birmənalı yanaşmamışlar. Bu bir həqiqətdir ki, aşığın əsas çalğı aləti sazdır, lakin fərqli aşıq mühitində sazın balaban, nağara ilə də müşayiəti mövcuddur və həmin mühitdə xalq tərəfindən qəbul edilir. Bu məsələdən bəhs edərkən, tanınmış folklorşünas professor Paşa Əfəndiyev Cilli Aşıq Müseyib Nəsimovü nümunə göstərərək bildirir ki, bu ustad sənətkar həmişə balabansız çalıb-oxumuşdur. Fikrini davam etdirən hörmətli folklorşünas yazır ki, “Belə ifaçılıq bacarığına malik olmayan aşıqlar isə həmişə balaban vasitəsilə çıxış etmişlər. Onların yanında hətta zurna və nağara çanlar da

olmuşdur. Bəzən onlar ansambl düzəldərək xorla da oxumuşlar”.¹²

Aşığın balabanla, “hətta zurna və nağara çalanlarla” ifaçılığının səbəblərini izah etmək istəməyən hörmətli alim birdən-birə “zəngin, yüksək məlahətli səsə malik aşığılar heç zaman balabanın müşaiyəti ilə oxumamışlar”¹³ hökmünü verir. Şübhəsiz ki, aşığın sazsız təsəvvür etmək qeyri mümkündür. Sazın balabanla müşaiyəti, ona nağaranın qoşularaq ansambl yaratması əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, aşıq sənətinin saraya ayaq açması, bu qədim xalq yaradıcılığının muğamla qovşaq təşkil etməsi səbəbindən yaranmışdır. Təsnif və rənglərdə tarla kamança və dəf və ya nağaranın qoşulması qanuni hal olduğu kimi, muğamla qaynayıb-qarısan Şirvan aşığı mühitində sazın ansambllaşması da təəccüb doğurmamalıdır. Folklorşünas Vaqif Vəliyev aşığı sənətindən danışarkən ustad, ifaçı, el şairləri olmaqla aşığıları üç qrupa ayırır.¹⁴ Bu sənətkarların hər biri saz çalmağı bacarırlar. Deməli, mükəmməl saz çalamağı bacaran, eyni zamanda ustad ifaçılığı, yaradıcılığı və davamçıları-şagirdlləri olan aşığıların ansambl ilə çıxışını şərtləndirən mədəni mühiti, tarixi inkişaf mərhələlərini nəzərə almaq lazımdır.

Zaman-zaman mübahisəli, polemik, hətta qərəzli və ziddiyyətli baxışlarla dəyərləndirilən Şirvan aşığı mühiti öz inkişafından qalmamış, həm sənətkarlıq, həm də yaradıcılıq baxımından püxtələşmişdir. Azərbaycan aşığı məktəbinin ən yaxşı ənənələrindən bəhrələnən Şirvan aşığı mühiti ona öz dəyərli tövhəələrini - ustad sənətkarları bəxş etmişdir. Bu mühitdə yetişən, sənəti, sənətkarlığı ilə

¹² P.Əfəndiyev. *Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı*. Bakı, 1981, səh. 169.

¹³ *Yenə orada*

¹⁴ Vaqif Vəliyev. *Azərbaycan folkloru*. “Maarif”, 1985, səh. 147-148.

tanınan Aşıq Yanvar bu gün Azərbaycan aşıq məktəbinin ustadlarından biri kimi tanınır.

Aşıq xalqın tarixinin daşıyıcısı, onu yaşadan övladdır. Elə bir hadisə ola bilməz ki, aşıq ona münasibət bildirməsin. Yaradıcılığının böyük bir qismi keçmiş SSRİ zamanına düşən Aşıq Yanvar da öz dövrünün övladı kimi, sosializm idelogiyasını təbliğ edən əsərlər qələmə almış, ifa etmişdir. Bununla yanaşı o, həmişə elin-obanın qayğılarından, problemlərindən bəhs etmişdir. Keçən əsrin 80-ci illərindən başlanan milli azadlıq hərəkatı, xalqımızın zorla cəlb olunduğu ədalətsiz Qarabağ müharibəsi, torpaqlarımızın arxası rus imperiyası olan erməni daşnakları tərəfindən işğalı, soydaşlarımızın doğma yurd-yuvalarından məcburi köçkün, qaçqın edilməsi Aşıq Yanvarın yaradıcılığına güclü təsir göstərmişdir. El məclislərində, ön cəbhədə əsgərlərimizin qarşısında çıxış edən aşıq xalqı, onun mərd övladlarını mübarizəyə səsləyir:

*Aşıq Mahmud, namən gəldi yetişdi,
Yaman qalmaqaldı başı Vətənin.
Nə qədər yağının burnu ovulub,
Tapdanır torpağı, daşı Vətənin.*

Aşıq Mahmudun məktubuna cavab formasında yazılan bu şeirdə ötən əsrin 90-cı illərindəki hadisələrə sənətkar münasibəti ifadə olunub.

Məlumdur ki, yazılı ədəbiyyatda mənzum məktublar xüsusi yer tutur. Q.Zakirin, M.F.Axundovun, S.Ə.Şirvani, A.Səhhəti və M.Ə.Sabirin müasirləri ilə mənzum formada məktublaşması dövrün ictimai, siyasi və mədəni hadisələrini öyrənməkdə əvəzsiz mənbədir. Ayrıca təqdimatın mövzusu olan epistolyar ədəbiyyatın öyrənilməsində aşıq

yaradıcılığının da öz töhfəsi ola bilər. Aşıqlar arasında çox da geniş yayılmayan bu ədəbi formadan Aşıq Yanvar uğurla yararlanır. Bu zaman onu xalqın sənətkarı, övladı kimi vətəninin dərdləri, soydaşlarının qayğıları narahat edir. Aşıq Mahmudla sözügedən məktubda dərdləşən Aşıq Yanvar yazır:

*Qəm eyləmə, ərlər qalxıb ayağa,
And içib Qurana, bir də bayrağa,
Qisas vaxtı yaxınlaşıb, ay qağa,
Qeyzə gəlib vətəndaşı, Vətənin.*

Şeirlərinin birində “qisasımız qiyamətə qalacaq?!” - deyər, qəzəblə sual edən aşiq qisas zamanı olduğunu bəyan edir: “Quran”a and içib, Vətən bayrağını yenidən doğma yurd yerlərinə sancmaq üçün ayağa qalxan ərənlərimiz aşığı qürurlandırır, onun sabaha, qələbəyə olan inamını bir daha gücləndirir. Həqiqətən də, “aşiq ictimai mövqeyinə görə... xalqa yaxındır... aşiq sənəti xalqın öz yaradıcılığıdır”.¹⁵

Hadisələrin içərisində yaşayan, onu düzgün qiymətləndirən aşiq deyir:

*Alan aldı, satan satdı, bu, məlum,
Kim Vətənin daşın atdı, bu, məlum,
Kimlər idi ara qatdı, bu, məlum,
Silinməzdi bu yaddaşı Vətənin.*

Çoxsaylı siyasi hadisələrdən yetərincə baş çıxaran aşiq “elin gözü tərəzidir” qənaəti ilə xalqı aldatmağın

---

¹⁵ Ü.Hacıbəyov. Əsərləri, II cild, Bakı, 1965, səh. 253.

mümkün olmadığını bildirir. Yalançı siyasətbazlar, torpaq, millət dəlləlləri gürültülü çıxışlarla bir müddət xalqı çaşdırma bildi, lakin çox tezliklə kimin kim olduğu bəyan oldu. Aşıq Yanvar da xalqın nümunəsi kimi bu manqurtlara nifrətini gizlətmir. Yadelli düşməni düşmən kimi qəbul etmək, ona açıq münasibət bildirmək çətin deyil. “Sapı özündən olan baltalar” isə daha qorxuludurlar, buna baxmayaraq:

*Aşıq Yanvar bu sözləri deyəsi,
Mərdlər ilə hər vaxt özün öyəsi,
Aşıq Mahmud, gəlib tələ yiyəsi,
Qoyulubdur dəmə aşı Vətənin.*

Müasiri olduğu sənət dostları ilə əlaqə saxlayan Aşıq Yanvarın “darıxma qardaş, darıxma” başlıqlı mənzum məktubu da olduqca maraqlıdır. O, bu seiri də aşıq Mahmuda ünvanlayıb. Nikbin ruhu, sabaha sarsılmaz inamı ilə seçilən bu mənzum məktubda da aşığın baş verən hadisələrə cəsarətli münasibəti aydın görünür. Milli müstəqilliyinə qovuşan xalq bu yolda inamla addımlayır, çətinliklərə, səpmalara mərdliklə sinə gəlir. Ustad aşıq inanır ki, vətənin mərd övladlarının qanı bahasına qazanılmış müstəqilliyimiz əbədidir, sarsılmazdır. Tez-tez cəbhə bölgələrində, çadır düşərgələrində zəhmətkeşlərin qarşısında, el məclislərində çıxış edən aşıq dinləyicilərinə, pərəstişkarlarına mübarizə, qələbə ruhu aşılayır. Aşıq Mahmuda növbəti məktubunda da bu hiss hakimdir:

*Arzuların çin olacaq,
Darıxma, qardaş, darıxma.
Toy-büsətlə gün olacaq,
Darıxma, qardaş, darıxma.*

Millətin böyüklüyü ondadır ki, o, məğlubiyyəti ilə barışmır, son anacan qələbəyə olan inamını itirmir. “Yaman günün ömrü az olar”, “səbr ilə halva bişər, ey qora, səndən, bəsləsən, atlas olar, tut yarpağından”, “inamsız qəlbə şeytanlar yaşar” deyir müdrik xalqımız. Dahi şair Nizami Gəncəvi “məyus olma qara gündə, həyatın bir qanunu var, qatı qara buludlardan inci kimi yağış yağar” deyəndə, məhz bu inamı nəzərdə tuturdu. Tükənməz xalq çeşməsindən, klassik poeziyadan bəhrələnen ustad sənətkar sənət dostuna - bütün xalqa xitabən deyir:

*Qış keçər, yaz qabaqdadı,
Sevgi ilə naz qabaqdadı,
Sədəfli saz ayaqdadı,
Darıxma, qardaş, darıxma.*

*Bu, əkindi, bu da biçin,
Ağlama gəl için-için,
İstədiyin olacaq çin,
Darıma, qardaş, darıxma.*

Haqqın qələbəsinə inanan aşiq şübhə etmir ki, ədalətsiz Qarabağ müharibəsi tezliklə, lap yaxın vaxtlarda bitəcək, düşmənin iyrənc ayaqları altında olan torpaqlarımız vətən oğulları tərəfindən azad ediləcək. Bu dəhşətli cinayətdə əli olanlar cəzalanacaq, müstəqilliyimizə əngəl yaradanlar ifşa olunacaq. Bax, o gün aşığın sazı pərdə-pərdə ötəcək. İstəklər çin olacaq.

Möhürbəndində nikbin aşiq bəyan edir:

*Bal üstünə qonar arı,
Nəfsi olan yığar varı,
Qınama Aşığı Yanvarı,
Darıxma, qardaş, darıxma.*

Nümunələrdən görünür ki, Aşığı Yanvar bir el sənətkarı, elinin-obasının dərini çəkən, bu dərnlərə şərik olmağı bacaran, çətinliklərdən çıxmağa düzgün yol göstərən müdrik el ağsaqqalı, ictimai həyatın hər sahəsinə nəzər salan, onu düzgün saf-çürük etməyi bacaran əsl el sənətkarı, xalq nəğməkarıdır.

Şeirdəki ahəngdarlıq, musiqilik dərhal diqqəti cəlb edir. Bu vacib keyfiyyət Aşığı Yanvarın gəraylılarına, təcnis və müxəmməslərinə də aiddir. Poetik dilinin rəvanlığı, şeirdə ahəngdarlığı yaradan sait və samit səslərin nizamlı düzülüşü-alliterasiya və assonans onun təsvir etdiyi hadisə və predmətləri daha görümlü edir. Ən əsası, Aşığı Yanvarın şeirləri musiqiliyi ilə seçilir. Təsadüfi deyildir ki, aşığın şeirlərinin əksəriyyəti saz havacatlarına uyşaraq nəğmə kimi ifa olunur.

Seyfəddin QƏNİYEV
filologiya üzrə elmlər doktoru,
professor.

AŞIQ YANVAR SAZSIZ OLMASIN!...

Aşiq Yanvar sənətinə yaxından bələdəm. Cəsarətlə demək olar ki, o, aşiq sənətinin kamil bilicisi, ifaçısı və təbliğatçısıdır.

Bu günkü gündə aşiq sənətini qoruyub yaşatmaq sənətkardan böyük ustalıq tələb edir. Bu bir həqiqətdir ki, Aşiq Yanvar bu missiyanı yerinə yetirən aşıqların birincilərindəndir.

Aşiq Yanvar səsi, sözü, ifaçılıq bənzərsizliyi ilə bir anda məclisi ələ ala bilir. Çıxışları sürəkli alqışlarla qarşılanan aşığın ifası dinləyiciləri valeh edir.

Xalqın sevincini, qəmini qəlbində yaşadan əsl sənətkarlar şad gündə olduğu kimi, çətin məqamlarda da onun yanında olur. Vətənimizin başı üstünü qara buludlar alanda xalq sənətkarları silaha sarılmış, sənəti, silahı ilə doğma torpağı yağdı tapdağından ləyaqətlə qorumuşlar. Ədalətsiz Qarabağ savaşına cəlb edilmiş Azərbaycan dövləti məkrli düşməne qarşı əzmkarlıqla mübarizə aparır. Bu mübarizədə xalq öz dövləti ilə birdir. El sənətkarı olan Aşiq Yanvar dəfələrlə ön cəbhədə olmuş, vətənin mərd oğulları qarşısında çıxışlar etmişdir. Onları qələbəyə, düşməne qarşı daha amansız mübarizəyə səsləyən Aşiq Yanvar sazı, sözü ilə vətənə xidmət edir. Gənclərə, sənətə yeni gələnlərə örnək ola biləcək bu xidmət təmənnasıdır.

Şirvan aşiq mühitinin zəngin ənənələri vardır. Aşiq Yanvarın yaradıcılığı, sənətkarlığı bu ənənələrin yaşarlığından soraq verir: o, həm el ağsaqqalı, həm ustad sənətkar, həm də istedadlı gənclərə qayğı göstərən, onlara sənətin sirlərini göstərən mahir aşıqdır. Bu gün aşıqlıq sənətini Aşiq Yanvardan öyrənən neçə-neçə gənc var ki, onlar, inanırıq ki, bu yolu ləyaqətlə, ustadlarına layiq davam etdirəcək, yaşadacaqlar.

Əhliman TAĞIYEV

AŞIQ YANVARIN QOŞMALARI HAQQINDA QEYDLƏR

El sənətkarı Aşıq Yanvar müasir Şirvan aşıq məktəbinin görkəmli nümayəndəsidir. O, yaradıcı bir sənətkardır. Özündən əvvəlki yaradıcı aşıqların yaratdığı qoşma, gəraylı, təcnis onun repertuarında mühüm yer tutur. Lakin bu, hələ hamısı deyil. Aşıq Alının, Aşıq Ələsgərin, Aşıq Şəmşirin sənət inciləri ilə yanaşı, Aşıq Yanvarın özünün düzüb-qoşduğu qoşmalar da dinləyicini valeh edir. Aşığın qoşmalarından bir qismi haqqında təəssüratımı ifadə etmək istəyirəm. Həmin əsərlərdə aşığın dünya duyumu, Azərbaycanın bəznərsiz gözəlliklərinin təsviri, Azərbaycan xalqına xas humanizm, munislik sənətkarlıqla əksini tapmışdır. “Vurulmuşam bu diyara”, “Bizim yerdədir” qoşmaları bu cəhətdən nümunə sayıla bilər. İkincisi, ilk bəndində “tamaşadır quzeyləri, dağları” deyən aşıq, Cavanşir və Qız qalalarını, “Aşıq Bayram” gölünü keçmişdən qalan sovuqat – pay adlandırır. Qəlbi geniş Vətənin həmin nemətləri bizə bəxş etməsindən fərəhlənir:

*Gözəldir bu yerin abı-havası,
“Aşıq Bayram” gölü, gözəl sonası.
Cavanşir qalası, o Qız qalası,
Qalıbdır keçmişdən pay bizim yerdə.*

Şirvanın başıqarlı dağlarının
əzəmətindən cavan, mərd oğlanların, ismətli
qızların əzm, vüqar əxz etdiyini, dağ çaylarının
nəğmə bəstələdiyini söyləyən aşığın səmimiyyəti
adamı heyran edir:

*Qarlı Babadağın yaylaq yolları,
Bəxş edir insana əzmi, vüqarı.
İsmətli qızları, mərd oğulları
Saya bilərsənsə, say bizim yerdə.*

Aşıq Yanvar aşılıq sənətinin çətin peşə olduğunu görmüş, o çətinliklərdən yayınmağa çalışmamışdır. Ona görə də, xalq tərəfindən həmişə sevilmişdir. Ustad sənətkar kimi, aşılıq eşqinə düşənlərə - cavanlara tövsiyə edir ki, xalq qarşısına çıxmaq çox məsul işdir. Bu, uzaqdan göründüyü qədər də asan iş deyil. Aşıq hər şeydən öncə mərifətli və sözbilən olmalıdır. Çünki məclislərdə müxtəlif görüşlü, müxtəlif duyumlu adamlarla qarşılaşır. Arif sənətkara əhsən deyirsə, cahil, nadan toxunaqlı söz atır. Belə vəziyyətdə aşığın dadına çatan yalnız sözdür. Nizami Gəncəvidən Səməd Vurğuna qədər bütün qüdrətli sənətkarlar bu haqda gözəl kəlamlar söyləmişlər. Aşıq Yanvar da üç bəndlik Söz öyrən qoşmasında öz qənaətini ifadə edir:

*Aşılıq eşqinə düşən, a dostum,
Əvvəlcə mərifət, sonra söz öyrən.
Arif məclisinə nadan da gəlir,
Əgər söz atarsa, ona döz, öyrən.*

*Oxu, qoy sözlərin yersiz olmasın,
İnci kimi heç qiymətdən qalmasın,
Zərrəcə dilində yalan olmasın,
Mümkün eylə, hər vaxt sözü düz öyrən.*

*Aşıq Yanvar dərs alıbdır ustaddan,
Elə dərs ki, heç vaxt çıxmaz yaddan.
İstəsən sənətin düşməsin daddan,
Ustadın yanında sən də gəz, öyrən.*

Yanvarın yaradıcılığında əmək adamlarına dərin hörmət və ehtiram da əksini tapmışdır. Əvvəldən halallığa tapınan, bütün mənalı ömrünü halal zəhmətə həsr edən aşıq “Xalçaçı qızlar” şeirində Ruhəngiz, Zəminə, Sevil, Mehriban kimi incə qəlbli, dodağı nəğməli xalçaçı qızların parlaq obrazını yartamışdır. Maraqlıdır ki, aşıq onların zəngin aləmi ilə fiziki yenilməzliklərini ustalıqla əlaqələndirə bilir. Qatarlaşıb yallı gədən, nəğmələrlə könül oxşayan bu zərif məxluqlar həvə işlədəndə, ilmə vuranda elə çevik, elə sərrast hərəkətlər edirlər ki, hərəsinin yüz əli olduğunu düşünürsən:

*Həvə işlədəndə, ilmə vuranda,
Sanki yüz əllidir xalçaçı qızlar.
Üzlərində sevinc, qəlbi nəğməli,
Bir tuti dillidir xalçaçı qızlar.*

*Mahnı oxuyanda, nəğmə ötəndə,
Lalələr də gülər şəhli çəməndə,*

*Əl-ələ tutmada, yallı gedəndə,
Ətirli güllüdür xalçaçı qızlar.*

*Zəhmətləri bəzək doğma diyara,
Özləri vəfalı əhdə, ilqara,
Həm doğma bacıdır Aşıq Yanvara,
Həm ipək tellidir xalçaçı qızlar.*

Aşıq Yanvar ömrünün, sənətinin müdrik çağında yenə də yorulmadan çalışır. İnanırıq ki, ustad aşığın yaradıcılığı gələcəkdə daha geniş tədqiqatların obyektinə olacaqdır.

Abasxan ALLAHERDİYEV
filologiya elmləri namizədi.

AŞIQ YANVARI SAZLA MƏCLİSLƏRDƏ GÖRƏSƏN...

Aşiq üçün həm zil, həm də bəm səsin olması əsl xoşbəxtlikdir. Aşiq Yanvarın çox zil səsi var. O, sazla meydana girəndə, biz özümüz ona valeh olardıq. Şıq geyinər, məclisdə, atalar demişkən, ağır oturur, batman gələrdi. O, cavan yaşından ağsaqqal olub, yaşlı sənət yoldaşları bu cavan aşığa ehtiramla yanaşar, ona hamımız hörmət edərdik. Aşiq Yanvar məclis başlamazdan əvvəl yoldaşlarına, xüsusən, cavan xanəndələrə öyüd-nəsihət verər, gedəcəyimiz yerin adət-ənənəsi, qaydaları haqqında danışardı.

Aşiq Yanvar sənətdə çox dəqiqdir. O, öyrnməkdən yorulmazdı. Tez-tez özündən yaşlı, təcrübəli aşıqların ziyarətinə gedər, sənət haqqında, qədim saz havaları barəsində söhbət edər, unudulmuş, yaddan çıxmış havaları əzmlə öyrənər, repertuarına daxil edərdi. Mən çox aşığı müşayyət etmişəm. Yanvar kimi havacatı dəqiqliklə ifa edən, ritmi tutan az sənətkara rast gəlmişəm. Ən kiçik, dinləyicinin hiss edə bilməyəcəyi xaric çalğı onun nəzərindən yayınmazdı, bir sərt baxışı ilə ansamblı intizama dəvət edərdi. Yaxşı yadımdadır. Bir dəfə aşiq Yanvar Şamaxıda toyda idi. Çox geniş bir məclis idi. İynə atsan yerə düşməzdi. Axşam nağılı başlandı. Aşiq Yanvar məclisə baş endirib meydana daxil oldu. Dastanlarımızın mahir ifaçısı, bilicisi olan aşiq Yanvar o gecə ağsaqqalın xahişi ilə “Abbas və Gülgəz” dastanını söyləyirdi. Onun səsi, yerışı, qəfildən dayanıb mənalı şəkildə susması, rəqsi ayrı bir aləm idi. Gülgəzin getdiyini bilən aşiq Abbas (aşiq Yanvar) nalə edirdi.

*Duman, gəl get bu dağlardan,
Dağlar təzə bar eyləsin.
Nə gözlərim səni görsün,
Nə könlüm qübar eyləsin.*

*...Abbas ağlar zarı-zarı,
Getməz könlümün qübarı,
İlqarından dönən yarı,
Tanrı tezbazar eyləsin.*

“Abbas ağlar zarı-zarı” misarsını oxuyanda aşığı Yanvar məclisi ağladırdı. Bu məqamda “Zarıncı şikəstə” ifa edən aşığın gözləri dolar, canlı səhnə yaradardı. İnanın, nəfəs alsaydın, eşidilərdi. Aşığı isə yorulmadan, şövqlə dastanı danışardı. Bəli, Yanvar məclisdə möcüzə idi.

Mən onun rəqsləri haqqında da bir-iki kəlmə demək istəyirəm. Çoxları rəqqaslıqla, aşığı rəqsini qarışıq salır, bir də görürsən, bəli, sazı qoydu boynunun dalına başladı, nə başladı. Yanvarın rəqsi ritmi nizamlamaq üçün işarədir. O, sanki, müşayyət edənləri oyadır, onları diqqətli olmağa, ritmi düzgün tutmağa dəvət edərdi.

Aşığı Yanvar canlı məktəbdir, gərəkdir ki, cavan aşığılar, ondan çox şey öyrənsinlər, elm adamlarımız da belə sənətkarları xalqa tanıdırsın.

Ağasəf SEYİDOV
balaban ustası

AŞIQ YANVARI EL SEVİR

Bu gəlimli-gedimli dünyada kimləri, nələrini görməmişəm. Qəşədli Mirzə Bilal, Aşiq Şakir, Aşiq Bəylər, Aşiq Pənah, Aşiq Məmmədəğa, daha kimlər-kimlər gözümün qabağından getmir. Rəhmətlik atam Müseyib, əmim Şəkəralı mahalda ağsaqqallığına, varına-dövlətinə görə tanınan adam idi. Evimiz qonaq-qaralı, gəlimli-gedimli olardı. Böyük qardaşım Şıralı müəllim idi, gözəl də balaban çalardı. Mirzə Bilal atamın, əmimin xətrini çox istəyərdi. Dəfələrlə kəndimizdə toyda olan Mirzə Bilal hərdən özü ilə şagirdlərini də gətirərdi. Onun heyvətli cüssəsi, gözəl avazı vardı. Məclisin yar-yaraşığına xüsusi diqqət verər, gözəlliyi çox qiymətləndirərdi. Bildiyimə görə, Aşiq Yanvarın ustası Aşiq Şamil Mirzə Bilalın əlindən su içib. Aşiq Yanvarın da məclis aparmağı, söz bilməyi, salğarı o rəhmətliklərə çəkib.

Aşiq Yanvar bizim kənddə toy edəndə sütün cavan idi. Bu sarışın, bəsətəboy aşığa Allah nə qədər qabiliyyət, nə qədər sənətkarlıq bəxş etmişdir! Oxuduqca səsi açılırdı, oynamağı, danışmağı, hər hərəkəti yerində idi. Bir dəfə “Seydinin nağılı”nı danışanda ağsaqqallardan biri xahiş elədi ki, bi az yubansın, qonşu kənddən eşidiblər ki, məclisə Yanvar gələcək, onlar da nağıla qulaq asmaq üçün gəlilər.

Hə, yadıma düşmüşkən, Yanvar ayrı cür nağıl danışardı, onunku Allah vergisi idi. Qonaqlar gələncən Yanvar məclisi toplamaq üçün “Peşrov” oxumağa başladı, nə başladı. “İbrahimi peşrov”u oxuyanda elə bilirdin ki, səsi mis səsidir.

Aşiq Yanvar ləyaqətli, nəfsi təmiz adamdır. Kasıbın, bir az əliyuxa adamın toyuna həvəslə gələr, elə toy çalardı ki, məclis sahibinin qəlbi dağa dönərdi. Vaxt olub ki, yıgdığı nəmərdən bəyə xələt verər, bu yolla onu bir daha sevindirərdi.

Aşiq el anasıdır, deyib keçən kişilər. Aşiq Yanvar həmişə məclislərdə camaatla bir olub, şad günündə şadlanıb, pis çağında pis olub. Həm də cavanlığından ağsaqqallıq edib. O, elə ustadnamələr oxuyardı ki, cavan da, ahıl da özünə nəticə çıxarardı.

Aşiq Yanvar biz nəslin cavanlığını yaşadan, ustadlarının yolu-yolağası ilə gedən, camaatının təəssübünü çəkən ustad aşıqdır. Elini-obasını istəyib, ona arxa durub güvəndiyi üçün el də öz oğlunu, sənətkarını sevir, bundan böyük qiymət, xoşbəxtlik ola bilməz.

Məhəmmədəli MÜSEYİBOĞLU

BİRİDİ

(Aşıq Yanvarın yaradıcılıq gecəsinə)

Aşıq, sənin bu məclisin mübarək,
Hər tərəfdən qoca, cavan yeridi.
Telli sazın sədasından məst olub,
Bağda bülbül, dağda qartal kiridi.

“Cəngi” çaldı, qoç Koroğlu dil açdı,
“Misri” üstə Dəmirqollu dil açdı,
Burda Eyvaz, orda Bolu dil açdı,
Bu gün əziz günlərimdən biridi.

Hüseyn Arif bu hesabı apardı,
Gizləmədi, harayını qopardı,
Kimi desən bu görüşdə tapardın,
Tək imkanı olmayanlar yox idi.

Hüseyn ARİF
30.X.1990

OLA

Aşiq, yazın ətri gəlir,
Kaş bu yaz özgə yaz ola.
Dağıla qara buludlar,
Ay gülə, göy bəyaz ola.

Qədəri var kədərin də,
Ağır ötən illərin də,
Qərubsəmiş yurd yerində,
Doğma, həzin avaz ola.

Haqq qurtara eli dardan,
Dərd tükənə obalardan,
Mahmudun Aşiq Yanvardan,
Möhtacı sözlə, saz ola.

Aşiq Mahmud ƏLƏSGƏROĞLU

AY USTAD

Yada saldın Vətənim, elimi,
Lap yüksəyə səsin qaldır, ay ustad.
Oxu, ayrılıqdan, oxu, hicrandan,
Nəğməsiz bir cahan dardır, ay ustad.

Ayrılıq kədəri bürüyüb məni,
Yadıma salıram doğma Vətəni.
Bu yerdə payızın dumanı, çəni,
Yəqin ki, Vətəndə yaydır, ay ustad.

De, qəmli sözlərdən, de, gözüm dolsun,
Sözündən qoy hamı xoş ilham alsın.
Sən oxu, qəlbimin kədəri solsun,
Elmana sözlərin baldı, ay ustad.

Aşıq Elman İSMAYILLI

QURBANAM

Aşıq Yanvar, nə müddətdi həsrətəm,
Sazına düzdüyün telə qurbanam.
Bir “Kərəmi”, bir “Dilqəmi” çal, oxu,
Şirin sözlə, şirin dilə qurbanam.

Düşmən yaman yerdə girdi qəsdimə,
Qəm-kədər yağışı yağdı üstümə,
Odlanıram, baxırsanmı üstümə,
Mizrabı tutduğun ələ qurbanam.

Məcnun tək biyabana düşmüşəm,
Qəvvas olub dəryalardan keçmişəm,
Camal, əcəl şərbətini içmişəm,
Vətəndə vətənsiz elə qurbanam.

Laçınlı CAMAL
1997

A YANVAR

Neçə ildir dövrən sürüb oxudun,
Çox məclislər yola saldın, a Yanvar.
El-obaya sazdan çələng toxudun,
İlhamını eldən aldın, a Yanvar.

Dastan deyib, məclis qurdun ellərdə,
Neçə mizrab sona yetdi tellərdə,
İllər ötür, adın qalır ellərdə,
Sənətində ustad oldun, a Yanvar.

...Mən Sənanam, çoxdu sözüm deməyə,
Uşaqlıqdan sən bağlandın əməyə,
Qadir Allah özü çatsın köməyə,
Ad-sanınla yadda qaldın, a Yanvar.

Sənan KƏRİMOV
İsmayılı rayonu, Tircan kəndi.

AŞIQ QARDAŞIM

El-obanın oxuyan bülbülüsən,
Məclislərin bəzəyisən, gülüsən,
Aşiq qardaş, sən sazını kökləsən,
Qoşma qoşub, gözəl dastan söyləsən,
Deyirəm ki, dünya qədər barım var.

Aşiq Yanvar, bir dəryasan, dənizsən,
Bu el üçün dünya qədər əzizsən,
Məclislərdə sona kimi süzürsən,
Toy-büsatda oynadıqca, düzü sən,
Sevinirəm, əyilməz vüqarım var.

Saz götürüb mahal-mahal gəzirsən,
Gözəlliyi vurğun-vurğun süzürsən,
Altımışı adlamısan, bilirsən?!
Yaşayasan sevinc dolu yüzü sən,
Fəxr eyləyim, sönməz nəğməkarım var.

Qalacığda neçə toyda çalmısan,
Yurdumuza yaman meyil salmısan,
Ürəklərdə bir ustadək qalmısan,
Bəxtiyara şəkərmisən, balmısan?
Şan-şöhrətli sənətkar Yanvarım var!

Bəxtiyar RƏHİMOV
İsmayılı rayonu, Qalacıq kəndi.

AŞIQ YANVARA MƏKTUBLAR¹⁶

I

Aşiq qardsaş, halallıqla tər salıb,
Nifrət edib, yan baxırsan yan vara.
El yolunda pərvanədən dərş alıb,
Yan xoş günə, yan bolluğa, yan vara.

Bərəkətdir qurşağacan yağa qar,
Ötdü payız, yetişdi qış, yağ, a qar.
İldən-ilə saçlarıma yağa qar,
Yüz dekabr ömrün verə Yanvara.

Bir qayğıkeş müəllimsən Elmana,
Həyat sənə bir atadır, bir ana,
Aşiq olan söz xərcləyə, elm ana,
Mərifətdə bənzər ola Yanvara.

Dağlaroğlu, sev qaşların çatmasın,
Bir gəl yetiş, qəm yükünü çatmasın,
Gen dünyada mətləbinə çatmasın,
O kimsə ki, dost dərdindən yan vara.

---

¹⁶ *İsmayılıda yazıb yaradan istedadlı şairlərdən biri də Şahməmməddir. Vaxtilə Rusiyada yaşamışdır. Aşiq Yanvar sənətinin pərəstişkarlarından olmuşdur. Uzun illər məktublaşmış-şeyrləşmişlər. Həmin məktub-şeyrdən bir neçəsini kitaba daxil etməyi məsləhət bildik.*

II

Aşiq, o yerlərdən uzaq düşəli,
Qələm sözə həsrət əlimdə mənim.
O çöllər, çəmənlər ürəyimdədir,
Başıqarlı dağlar belimdə mənim.

Əcəb qəribsəyib dilim “can” üçün,
Bir gülər üz üçün, mehriban üçün,
Qədirbilən üçün, söz qanan üçün,
Nəğmədir içim də, çölüm də mənim.

Axtarıb sevdiyim çiçəyi dərdim,
Yolunda ölümə gündə gedərdim,
Ay qardaş, ay aşiq, söylə, nə dərdim,
Bir sözüm qalarsa elimdə mənim?

Dağa, Dağlaroğlu, yaz gələndə bax,
Yola, əziz dostun az gələndə bax.
Məclisə əlində saz gələndə bax,
Bitib Yanvar adı dilimdə mənim.

III

Yenə gəldi bahar, əlvən geyindi ,
Çəmənli Tircanın, çölü Tircanın.
Düşüb yaz eşqinə, coşub Girdiman,
Axır bulaq-bulaq seli Tircanın.

Yamacda bənövşə çətirlənibdir,
Sinəmdə misralar sətirlənibdir,

Sevənlər əlində ətirlənibdir,
Çiçəyi Tircanın, gülü Tircanın.

Dağa, Dağlaroğlu, dövlətin-varın,
Vətənlə bağlıdır, əhdin, ilqarın,
Sazıyla, sözüylə aşiq Yanvarın
Əcəb bəxtəvərdir, eli Tircanın.

OLUR

(Aşiq Yanvarla deyişmə)

Dağlaroğlu:

Aşiq qardaş, tanış olduq, nə yaxşı,
O nədir ki, nemətlərə baş olur?
O nədir ki, ələ almaq çətindir?
Ələ alsan, hər şey ona nuş olur?

Aşiq Yanvar:

Dağlaroğlu, bu dostluğa mən də şad,
O çörəkdir, nemətlərdə baş olur.
O, ürəkdir ələ almaq çətindir,
Ələ alsan, daş da ona nuş olur.

Dağlaroğlu:

O kimlərdir, vədə yetdi, köçəndi?
Ana südün nələr üç gün içəndi?
O nədir ki, onlu, onsuz keçəndi,
Onlu keçsə, keçən ömürü xoş olur.

Aşiq Yanvar:

Nişanlı qız vədə yetdi uçandır,
Ana südün dovşan üç gün içəndir.

Var-dövlətdi, onlu, onsuz keçəndi,
Onlu keçsə, keçən ömür xoş olur.

Dağlaroğlu:

O nədir ki, bizi səssiz dindirir?
O nədir ki, haqqı bizə qandırır?
O nədir ki, odu məni yandırır?
Ah çəkirəm, güllü yazım qış olur.

Aşıq Yanvar:

O sevgidir, bizi səssiz dindirir,
Ədalətdir haqqı bizə qandırır.
Ayrılıqdır, odu səni yandırır,
Ah çəkirəm, dönüb yazım qış olur.

Dağlaroğlu:

O nədir ki, göydən yerə qol açır?
O nədir ki, hamı ona əl açır?
O nədir ki, eşqə düşsə dil açır,
Dönük çıxsa, bir gərəksiz daş olur?

Aşıq Yanvar:

O Günəşdir, göydən yerə yol açır,
Yerdə hamı bir Allaha əl açır,
O, ürəkdir, eşqə düşsə, dil açır,
Dönük çıxsa, qaraca bir daş olur.

Dağlaroğlu:

Hansı yoldur, Dağlaroğlu yerişər?
Dost yolunu duman nə vaxt bürüyər.
Məhəbbətdən Aşıq Yanvar ərişər,
Səbəbkarı göz olmasa, qaş olur.

Şahməmməd DAĞLAROĞLU

USTAD

(Ustad Yanvarın oğul itkisinə, qürbətdən)

Kədər səni hardan tapdı o günü,
Qondu simlərinə sazının, ustad.
Kəsildi dağlarda qartalın ünü
Yayıldı daşına qayanın, ustad.

Pələng pəncəsiylə yırtdı sinəni,
Yeritdi qanına kədəri, qəmi,
Amma əyə bilməz aşıq, çöhrəni,
Qalxsə da başına dünyanı, ustad.

Mən də el oğluyam, yandım halına,
Allah səbir versin, yetsin dadına.
Axı, yaralıyam qardaş dağına,
Mən tək neçəsi var yananın, ustad.

Eşitdim xəbəri, oldum pərişan,
Bəs necə olacaq toy-düyün, nişan.
Kəsərsə səsini bizi yaradan,
Belini əyəcək qananın, ustad.

Heç sənin səsinə bəm yaraşırımı?
Heç sənnin səsinə qəm yaraşırımı?
Sənsiz toy-düyünlər bəs çalınırmı?
Vardımı sazını qananın, ustad?!

Bilirəm, ayrılıq yaman ağırmış,
Dəryadan ağırmış, dağdan ağırmış.

Adam d rd i ində oddan yanırmiş,
Dərdi çox ağırdır balanın, usatd.

Rüstəm,  zablarım Allahdan sənə,
Bir xəta dəyməsin Allah xətrinə,
O qəmli sazını   k, bas sinənə,
Qoy bağı yarılsın  ğyarın, usatd.

Rüstəm M BUDOĞLU

ASIQ YANVARIN POETİK
YARADICILIĞINDAN SEÇMƏLƏR

GƏRAYLILAR

GÖRƏNDƏ

Qəfil payız yada düşür,
Çəni görəndə-görəndə.
Ancaq qəlbim yaza dönür,
Səni görəndə-görəndə.

Nə qaydadır, bilməm səndə,
Dolanırsan daim gəndə,
Yaxına gəl, gülüm, sən də
Məni görəndə-görəndə.

Ay Yanvardan uzaq düşən,
Sanki ürəyimdir bişən,
Saçlarıma vaztsız düşən
Dəni görəndə-görəndə.

NƏ VAR?

Bir əhli-hal dost yolunda
Can qurban etməyə nə var?
Uzaqdan görünən kəndə,
Bələdsiz etməyə nə var?

Olasan cavan çağında,
Lalə, nərgiz qucağında,
Azad vətən torpağında
Bülbül tək ötməyə nə var?

Nə gözəldir bu dağ-dərə,
Doymazsan, baxsan min kərə.
Açılan solmaz güllərə
Bağbanlıq etməyə nə var?

TELLİ SAZIM

Dədə Qorqud yadigarı,
Ay uluslu-elli sazım,
Xoş ahəngli, xoş sədalı,
Mənim şirin dilli szım.

Sinələrdə səslənmişən,
Şadlanmısan, qəmlənmişən,
Abbasmısan, Dilqəmmişən,
Söylə, bilim, telli sazım.

Tel-tel olub alışmısan,
Uca-uca dağ aşmısan,
Koroğlu tək vuruşmusan,
Mənim Çənlibelli sazım.

Daş qəlblərə yol açmısan,
Qaranlığa nur saçmısan,
Qıfılbəndli söz açmısan,
Ay əsirli-illi sazım.

Yaşayırsan könüllərdə,
Sən ötdükcə pərdə-pərdə,
Yanvar deyir, məclislərdə
Heç qalmaz gileyli sazım.

VURULMUŞAM BU DİYARA

Şən diyarın bülbülyəm,
Bağda gülə vurulmuşam.
Bir-birindən gözəl gələn
Aya, ilə vurulmuşam.

Mən sevirəm bu diyarın
Meşəsini, gen düzünü,
Könül açıb, göz oxşayan
Gecəsini, gündüzünü.

Mehribanlıq Vətənimin
Torpağında, daşındadır.
Hər gələni heyran edən
Baharında, qışındadır.

Boş tərifə yer verilmir,
Ana yurdun ünvanında
Zəhmət ilə üzü gülür
Qocanın da, cavanın da.

Göz açanda bu torpaqda,
Şadlıq edib mən sevindim.
Gənc aşığam, indi bildim,
Niyə belə vurulmuşam –
Bilə-bilə vurulmuşam.

ZARAFAT

Dəvət etdi dostum məni,
Dedi gedək aşxanaya.
Orda verilən yeməklər,
Xəstəni gətirir cana.

Biz Göy-gölə qədəm basdıq,
Söz-söhbətə qulaq asdıq,
Mehribanlıq, həm də dostluq,
Qədirbilən insanlara.

Vədə verdi, dedi gedin,
Yeməkdən sifariş edin,
O, gəlmədi, daşdı dərdim,
Yalan satdı mehmanlara.

QOŞMALAR

YAZ DEYİR

Bu qarşıdan gələn təzə ilimiz,
Dostum, bizə təzə nəğmə yaz deyir.
Saf ürəkli, şair təbli qardaşım,
Bizə kədər, qüssə yaraşmaz, deyir.

İndi payız keçir, qarlı qış gəlir,
Hər fəsilə öz gedişi xoş gəlir.
Fikir vermə, yaz üstünə yaş gəlir,
Xoş arzuyla insan qocalmaz deyir.

Sən şair təblisən, tükənmir sözün,
Təmiz niyyətinlə qoy gülsün üzün.
Şahməmməd, darıxma, heç itməz izin,
Bunu Yanvar deyir, telli saz deyir.

1987

TƏZƏLƏNİR

Təzə il, qədəmin mübarək olsun,
Söhbət təzələnir, söz təzələnir.
Sevgi bağçasına qədəm qoyanlar,
İşvə təzələnir, naz təzələnir.

Daha genişlənir zəhmət meydanı,
Çağırır döyüşə insan insanı.
Qüvvət alır hamı, qaynayır qanı,
Çün torpaq oyanır, yaz təzələnir.

Aşiq Yanvar, yenə sazla coşmusan,
Fərəhlənib zirvələri aşmısan.
Meydan qurub, mahnılar da qoşmusan,
İndi yenisini yaz, təzələnir.

1977

BİLDİRƏCƏKDİR

Vəfasız dost üçün çəkmə sən qəmi,
Bir gün vəfasını bildirəcəkdir.
Səni darda qoyub, kənar qaçacaq,
Axır, xalqı sənə güldürəcəkdir.

Vəfalı dostuna sən hörmət bəslə,
Onu heç dəyişmə hərəcayı kəslə.
Könlün dara düşsə, tez onu səslə,
Axan gözyaşını sildirəcəkdir.

Gənc aşiq Yanvaram, dost qədri billəm,
Haraya çağırsa, tez ora gəlləm.
Dostlar dayaq durar, mən də yüksəlləm,
Düşmən düşmənlüyün bildirəcəkdir.

1967

XOŞUMA GƏLDİ

A dostlar, mən bura gəldiyim gündən,
Cürbəcür insanlar tuşuma gəldi.
Çoxusu mehriban, danışib-gülən,
Onlarla dost oldum, xoşuma gəldi.

Bilməz idim ağrı nədir, həkim, mən,
Yazılıbdır, gərək bunu çəkim mən.
Yağı sürtüb, sonra ağı büküm mən,
Axır ki, bu iş də başıma gəldi.

Çətindir ki, hər ağrıya əyiləm,
Hər söz ilə dostdan sınıan deyiləm.
Heç özüm də şeir yazan deyiləm,
Bilmirəm ki, hardan huşuma gəldi.

1990

QALMARAM, İNAN
(*Bəzi bəhanə axtaranlara*)

Əgər gedirsənsə, bəhanəsiz get,
Bil ki, heç müşküldə qalmaram, inan.
Halına bələdəm beş-altı ildir,
Bir də səni yada salmaram, inan.

Sənətkarsan, sənətinə sözüm yox,
Ancaq çox sözlüsən, səndə dözüüm yox.
Yoldaşlar danışır, mənim özüm yox,
Bir də səndən asi olmaram, inan.

Nəfsin iti oldu, ayrıldın bizdən,
Ayrıldın əllidən, ayrıldın yüzdən.
Dəyanətin azdır, səthisən üzdən,
Sənin çaldığını çalmaram, inan.

Aləmə yayılan səsindir, səsim,
Mənə təkan verən yox bircə kəsim.
Qismətim nədirsə, bəsimdir, bəsim,
Çoxun xəyalına dalmaram, inan.

1981

YAZANLAR DA VAR

(Bəzi aşıqlara)

Bu ana yurdumun aşıq sənəti,
Bil, “Dədə Qorqud”dan yadigar qalıb.
Əvvəl “ozan” adla, sonra da “yanşaq”,
İndi aşıq adla aşıkar qalıb...

Bu gözəl neməti, incə sənəti,
Tapdayıb, yolunu azanlar da var.
Həm Dədə Qorqudun, həm Ələsgərin,
Saldığı yolları pozanlar da var.

Söylə, heç aşıqla gitara tutur?
Qurban, Abbas, Kərəm sazıyla yatır.
Eldən qıraq dolan, kənardə otur,
Bunu başqa yerə yozanlar da var.

El səni tanıyır gözəl, sənətkar,
Sənətkar özünə layiq yer tutar.
Yaxşı yazan olsa, adın da batar,
Məndən daha kəskin yozanlar da var.

1979

VƏTƏNİN SƏNİN

İlhamın coşanda, sözün axanda,
Heç vaxt susa bilməz qələmin sənin.
Uzaqda olsan da, qəlbin burdadır,
Qəlb geniş olarsa, nə qəmin sənin.

Arzuna ki çatdın, fikir eyləmə,
Mən də dərd bilənəm, elə söyləmə.
Sevinə-sevinə bildir aləmə:
Yolunu gözləyir vətənin sənin.

Aşiq Yanvar əsir olub naza hey,
Vurulubdur çiçəyə hey, yaza hey,
Meydanı verəcək telli saza hey,
Buraya dəyəndə qədəmin sənin.

SAZ OLDU, DOSTUM

Hərə bir sənətə meylini saldı,
Mənim də sevdiyim saz oldu, dostum.
Xalqım dəvət etdi bayrama, toya,
Bütün fəsillərim yaz oldu, dostum.

Sözlər düz gələndə etmirəm fikir,
Sənətkar hər sözün nazını çəkir,
Qurban, Pənah, Bəylər, bir də ki, Şakir,
Mənim yazdıqlarım az oldu, dostum.

Söz nazlı pəridir, gəlməyir hər dəm,
Müddətədi olmuşam onunla həmdəm,
Məni söz yazmağa, bil vadar edən,
Qəlbimin dediyi söz oldu, dostum.

AŞIQ DOSTUMA

Sənət meydanında söz düşən zaman,
Həmişə mərdanə ol, aşiq dostum,
Yalana yer yoxdur el arasında,
Sözlərin düzünü al, aşiq dostum.

Özün öyən adam sənət bacarmaz,
Sənəti sevməyən heç vaxt ucalmaz,
Sənətkar qocalar, sənət qocalmaz,
Çalış, ürəklərdə qal, aşiq dostum.

Dəvət olunuram çox yerə mən də,
Bəzən xoşum gəlmir yeri düşəndə,
Təvəqqe edirəm, ay Yanvar, sən də,
Mərdin məclisində çal, aşiq dostum.

OLA BİLMƏZ

Ay sevilən Nərgiz, qəm etmə, hərgiz
Gözəl qamətinə tay ola bilməz.
Süz qədəhə şərbət, eyləmə minnət,
Sənin bu zəhmətin zay ola bilməz.

Gülüzlü afətim, dili şərbətim,
Sənlədir ülfətim, bitməz söhbətim,
Tükənməz dövlətim, a şux afətim,
Hüsnünə bərabər, tay ola bilməz.

Gəl baxma yadlara, salma odlara,
A gözləri qara, zülufünü dara,
Geyinib al-xara, rəhm et Yanvara,
Bundan şirin mənə pay ola bilməz.

SALMISAN

Aldım məktubunu, a Dağlar oğlu,
Çox sağ ol, aşığı yada salmısan.
Təcnisin mənalı, sözlərin dərin,
Çox dərin dəryada ada salmısan.

Harda olsan, sevinc ilə yaşa sən,
Məclislərdə daim çəkil başa sən,
Qəm də olur, heç eyləmə haşa sən,
“Dağlaroğlu!” Belə səda salmısan.

Dağlaroğlu, vurulmusan dağlara,
Qüssə hara, kədər hara, sən hara?
Qadan alım, yaz kağızdan Yanvara,
Bil, onu təzədən oda salmısan.

CEYRAN

(*S.Vurğunun "Ceyran" şeirinə nəziə*)

Vurğunun ceyrana hörməti vardı,
Ceyranı vurana nifrəti vardı.
Ceyranlar Vurğunu görsəydi əgər,
Heç biri qaçmazdı, yaxın durardı.

Belə deyirlər ki, cavan bir oğlan,
Əlində kamanı gəlirdi ovdan,
Muğanın çölündən keçdiyi zaman,
Qarşısına çıxdı gözəl bir ceyran.

Ceyran tərپənməyir durduğu yerdən,
Ovçu nişan alır ceyranı birdən,
Yaralı ceyranın dolur gözləri,
Sanki dilə gəlib deyir sözləri:

Ay ovçu, Vurguna oxşatdım səni,
Mən elə bildim ki, vurmazsan məni.
Sənin görkəminə aldanıb mən də,
Sakitcə dayandım bu göy çəməndə.

Sən də düşünmədən tez nişan aldın,
Vurğunun sözünü yaddan çıxardın,
Vurğun deyib: ovçu, keçmə bu düzdən,
Ala göz ceyranı ayırma bizdən.

İNANMAQ OLMUR

Çalış ki, hər zaman yaxşılıq eylə,
Ömür vəfasızdır, inanmaq olmur.
Nadandan, xəbisdən uzaq dolan ki,
Onların oduna qalanmaq olmur.

Saf eşqin, əməlin elə car olsun,
Kaş ara vuranlar eldə xar olsun,
Bu toylu-büsətli elim var olsun,
Nə sazsız, nə sözsüz dolanmaq olmur.

Qoy həmdənim olsun vəfalı, düzgün,
İşvəli, qəmzəli, gözləri süzgün,
Vəfasız gözlərə heç olma üzgün,
Vəfalı oduna yanmamaq olmur.

PAYIZ

Yenə sərt əlini atıb hər yana,
Mehmandır obaya, ellərə payız.
Nə bir çiçək gülür, nə də ki, yarpaq,
Qəsd edir ətirli güllərə payız.

Kəsilib bağlardan quşların səsi,
Gəlmir qulaqlara bülbül nəğməsi.
Pozulub çəməninin gözəl guşəsi,
Tutub bağça-bağı yellərə payız.

Olmaya buludun, dumanın çənin,
Söz qoşa hüsnünə şairlər sənin.
Gülümsəyə üzə şəhli çəməninin,
Şirin nəğmən düşə dillərə, payız.

İSMAYILLININ

Aşiq, bu yerlərə gəlsən, görərsən,
Nə xoşdur havası İsmayılının.
Meyvəli bağları, uca dağları,
Var göldə sonası İsmayılının.

Əvvəlcə seyr edək uca dağları,
Daşlardan süzülən saf bulaqları.
Sorsan, yada salar ötən çağları,
Cavanşir qalası İsmayılının.

Enib Qalınçaqdan başlayaq sözə,
Taxıl zəmiləri bəzəkdir düzə.
Micanın alması gəlməsin gözə,
Şirindir meyvəsi İsmayılının.

Qalacıq, İstisu, Cülyan, Talıstan,
Neçə rəngə çalır dağ, dərə, orman.
Dağların döşünə bəzəkdir duman,
Olur ağ cunası İsmayılının.

Aşiq Yanvar, el qeydinə qal, dolan,
Hər vaxt ilhamını eldən al, dolan.
Harda olsan, yurdu yada sal, dolan,
Yayılın sədası İsmayılının.

ÇALIRAM MƏN DƏ

Toylu-bayramlıdır ana yurdumuz,
Oxuyub sazımı, çaliram mən də.
Aşıq Ələsgərin, Mirzə Bilalın,
Sözlərin yadıma saliram mən də.

Gör nə xoş zamanda gəldim dünyaya,
Coşub indi təbim, dönübdür çaya,
Dəvət olunuram bayrama, toya,
Elimdən ilhamı aliram mən də.

Saz çalıb söz qoşdum cavan yaşımdan,
Heç geri qalmadım dost-yoldaşımdan,
Cavanlıq ötüşür, keçir yaşımdan,
Hərdənbir xəyala daliram mən də.

ÇOBAN QARDAŞIMA

Dağda dağ sənindir, aranda aran,
Qayada qaya tək duran qardaşım.
Saxlamaz yolundan səni qar, tufan,
Dolama yolları yoran qardaşım.

Sürülər keçdiyi dağ keçidindən,
Deyirəm, çay axır hey baxdıqca mən.
Dolur bərəkətə hər güllü çəmən,
Bolluq binasını quran qardaşım.

Əzəldən vuruldun halal zəhmətə,
Dözdün çətinliyə, hər əziyyətə.
Əhsən bu hünərə, bu cəsarətə,
Qorxu bilməz, a mehriban qardaşım.

Sən bir yaraşıqsan, bu doğma yurda,
Gözünü açmısan çöldə, bayırda.
El səni sevir də, alqışlayır da,
Çiyini yapıncılı çoban qardaşım.

ÇOBAN

Yenə cana gəldi bu geniş çöllər,
Bəzəksən bu elə, obaya çoban.
Halal zəhmətinə nə əvəz olar,
Nə ölçüyə gələr, nə saya, çoban.

Gecələr yatmayıb qalırsan oyaq,
Sən keşik çəkirsən bir əsgərsayaq.
Tükənməz arzular ömrünə dayaq,
Bənzər aşıb-daşan bir çaya, çoban.

Bəzənibdir yenə çöl başdan-başa,
İgid insanlarsız, gəlibsiz coşa.
Aşiq Yanvar gözəl bir dastan qoşa,
Bu günkü bayrama, bu toya, çoban.

GƏRƏYİN SƏNİN

Neçə il yoldaşlıq etdim səninlə,
Taniya bilmədi ürəyim səni.
Hamı deyib-gülür, sən qaş-qabaqlı,
Bir kimsə bilmədi diləyin sənin.

Nə böhtandan, nə qeybətdən doymadın,
Düz qanuna, nəsihətə uymadın,
Axır vaxta məni doğru sanmadın,
Dizinin üstəymiş çörəyin sənin.

Ağıllı ol, gündə etmə qalmaqal,
O kin-küdurətin üstünə daş sal.
Düz yol tutub, doğruluğu yada sal,
Giley-güzar deyil gərəyin sənin.

BİZİM YERDƏ

Aşiq, al sazını yenə sinənə,
Bir şirin sədanı yay bizim yerdə.
Tamaşadır quzeyləri, dağları,
Yaxşı sərin keçir yay bizim yerdə.

Gözəldir bu yerin abı-havası,
Aşiq Bayram gölü-gözəl sonası,
Cavanşir qalası, o Qız qalası,
Qalıbdır keçmişdən pay bizim yerdə.

GƏRƏK

Fikir ilə söz tapmaq çox çətindir,
Doğru söz ürəkdən süzülə gərək,
Misralar mənalı, cümlələr dərin,
İnci tək sıraya düzülə gərək.

Dağlar da saxlayır zirvədə qarı,
Tərən ala bilməz şikarın sarın,
Elə gərək olan bir sənətkarın,
Ömrü yetişəydi yüz ilə gərək.

Yanvar da söyləməz sözünü əbəs,
Onu başa düşməz qanmayan nakəs.
Elinə, yurduna bağlanmayan kəs,
İncəlib-incəlib üzülə gərək.

USTAD

Neçə-neçə aşiq dinləmişəm mən,
Yadımdan çıxarmı sözün, ay ustad,
Keçmiş ustadlardan söhbət salanda,
Necə də dolurdu gözün, ay ustad.

Söz açdın şad gündən, elin yasından,
Dedin Qurbanidən, Xəstə Qasımdan,
Dedin Kərəm yandı eşq atəşindən,
Elə bil görmüşdün özün, ay ustad.

Səninlə söhbətim qaldı yadigar,
Şagirdlər ustadı necə unudar,
Bir müddət yurd oldu sənə bu diyar,
İndi də qalıbdır izin, ay ustad.

Sən öz sənətinlə dəryadan dərin,
Sınən məskənidi ləlin, gövhərin.
Çox uzağa düşdü qəfil səfərin,
Səndən nigarandı sazın, ay ustad.

SORAĞINDADIR
(*Ustad Aşığı Şamilə*)

Neçə bayramların, neçə toyların,
Sədası hələ də qulağımdadır.
Divardan asılan sədəfli sazın,
İncə barmaqların sorağındadır.

Nə qədər sinəndə söz-söhbətin var,
Səndən nəsillərə qalar yadigar.
Gəldi ömrün qışı, köç etdi bahar,
Ömrün astananın qırağındadır.

Dədələr içində sən də ad aldın,
Bu yerdə doğuldun, burda ucaldın,
Hər vaxt tər-təzəsən, demə ki, soldun,
Söhbətin Yanvarın dodağındadır.

ÖZÜM BİLƏRƏM

(*Əmim oğluna*)

Qəfil sorağını eşidən zaman,
Nə hala düşməyim özüm bilərəm.
Qeyrilər nə bilər ürək yangısı,
Alışıb-bişməyim özüm bilərəm.

O gündən bir qərar tuta bilmirəm,
Gündüz səbir, gecə yata bilmirəm.
Əziz qardaş, əlin tuta bilmirəm,
Uzağa düşməyi özüm bilərəm.

Bir yoldur ki, geri dönən olmayıb,
Bir dağdır ki, çıxıb-enən olmayıb,
Nə ucalan, nə də enən olmayıb,
Hara ilişməyin özüm bilərəm.

XALÇAÇI QIZLAR

Həvə işlədəndə, ilmə vuranda,
Sanki yüz əllidir xalçaçı qızlar.
Üzlərində sevinc, qəlbi nəğməli,
Bir tuti dillidir xalçaçı qızlar.

Mahnı oxuyanda, nəğmə ötəndə,
Lalələr də gülər şəhli çəməndə.
Əl-ələ tutanda, yallı gedəndə,
Ətirli, güllüdür xalçaçı qızlar.

Ruhəngiz, Zəminə, Sevil, Mehriban,
Hamı doğma bacı, hamısı bir can.
Halalca zəhmətdən söz düşən zaman,
Hamıya bəllidir xalçaçı qızlar.

Zəhmətləri bəzək doğma diyara,
Özləri vəfalı əhdə, ilqara.
Həm doğma bacıdır Aşıq Yanvara,
Həm ipək tellidir, xalçaçı qızlar.

BİLMƏDİ QƏDRİM

Bir zalım tərmanın – gözəl cananın
Yolunda qoydum can, bilmədi qədrim.
Artırdı mələlim, dəyişdi halım,
Dedi, alışıb-yan bilmədi qədrim.

Tamam zərnişanlı, bir qoşa xallı,
Gözü qeylü-qallı, ləbləri ballı,
Sifəti həyalı, şirin xəyallı,
Dedi, gendə dayan, bilmədi qədrim.

Dedim, nəfəsi yaz, gəl eyləmə naz,
Dedi, vaxt qalıb az, səbr eylə bir az.
Dedim, çalınır saz, xoş gəlir avaz,
Ürəkdə dedi can, bax, bilmədi qədrim.

BAŞIN ÜSTÜNDƏN

Nə qaldı, ömürdən bir il də keçdi,
Buludlar ötüşür başın üstündən.
Arzular müxtəlif, mənalar dərin;
Bir yaş da atıldı yaşın üstündən.

Gözlər də əvvəlki göz deyil, inan,
Ürək də düz vurmur, düz deyil, inan,
Gəzdiyim düz yollar, düz deyil, inan,
Elə bil keçirəm daşın üstündən.

Cvanlıq illəri keçir sanıram,
Ahıllıq donunu biçir sanıram,
Ağzımın ləzzəti qaçır sanıram,
Turşu ləzzət verməz aşın üstündən.

Ay Yanvar, bu qədər gileyli olma,
Çal telli sazını, xəyala dalma.
Hər ötən günləri yadına salma,
Kim, gözün var deyir qaşın üstündə?!

SÖZ ÖYRƏN
(*Hüseyn Cavana nəzirə*)

Aşıqlıq eşqinə düşən, a dostum,
Əvvəlcə mərifət, sonra söz öyrən.
Arif məclisinə nadan da gəlir,
Əgər söz atarsa, ona döz, öyrən.

Oxu, qoy sözlərin yersiz olmasın,
İnci kimi heç qiymətdən qalmasın,
Dilində zərrəcə yalan olmasın,
Mümkün eylə, hər vaxt sözü düz öyrən.

Aşıq Yanvar dərs alıbdır ustaddan,
Elə dərs ki, heç vaxt çıxartmaz yaddan.
İstəsən sənətin düşməsin daddan,
Ustadın yanında sən də gəz, öyrən.

SAZIM

*(Oğlumun faciəli ölümündən bir az
əvvəl sazımın simləri nədənsə tez-tez qırılırdı...)*

Bilmirəm kim sənin xətrinə dəyib,
Nə məlul, peşiman olubsan, sazım.
Təzanə bir yerdə, köynək bir yerdə,
Nədən tellərini qırırsan, sazım?!

Neçə ildir biz səninlə yoldaşığ,
Qıfılbəndli söz açmağa sirdaşığ,
Anlamıram, nədən belə çaşbaşığ,
Elə bil xəyala dalırsan, sazım.

Dayagım olmusan səs yorulanda,
Bayram tamaşası, toy qurulanda.
Ürəyim qırılır tel qırılanda,
Yanvarla birlikdə çalırsan, sazım.

ƏZİZİM

Elə bilirsən ki, həmişə varam,
Yox, həmişə belə olmaz, əzizim.
Bəzən kükrəyirəm, bəzən daşırım,
Ömür axır, belə qalmaz, əzizim.

Ömür şaddır hicran olmayan yerdə,
Çiçək solmaz, xəzan olmayan yerdə,
Xanə boşdur, mehman olmayan yerdə,
Boşluq vardır, bir də dolmaz, əzizim.

Ariflər düşünər, mətləbi qanar,
El üçün alışar, el üçün yanar,
Əvvəl-axır bir gün bu Aşiq Yanvar
Telli sazı hər gün çalmaz, əzizim.

SUMQAYIT

Girəndə qoynuna, duydu iftixar,
Tapdı telli sazım dil, ay Sumqayıt.
Mənim də ürəkdə arzularım var,
Desin tərifini el, ay Sumqayıt.

Sinəndə zavodlar yüksəlir göyə,
Yüksəlir, az qala buluda dəyə.
Həyatın yol alıb şən gələcəyə,
Sevin yüksəlişlə, gəl, ay Sumqayıt.

Sənin alimiumun qanaddır quşa,
Məğrur qartal kimi gedir uçuşa.
Çoxların yolunu salmışsan daşa,
Xoş gəlir daha da il, ay Sumqayıt.

Gəc aşığı Yanvarın könlünü aldın,
Doğma balan kimi qoynuna saldın.
Bütün yarışlarda qalib ad aldın,
Qalibsən, deyirəm bil, ay Sumqayıt.

1963

İNDİ
(*Təcnis*)

Mərd oğula süd veribsə mərd ana,
Döyüş meydanında durar mərdana.
Bu sözləri mərd eşidə, mərd ana,
Namərdi buraxma yaxına indi.

Sərt yoxuşdan biz də çıxdıq düzənə,
Rəhmət olsun pisi yaxşı düzənə,
Bizim üçün qoyub gedib düz ənə,
Bu düzlük qəlblərə yaxına indi.

Kəlmə bitdi, söz yetişdi ayağa,
Şükür olsun sənə min yol, ay ağa.
Aşiq Yanvar, düşmən düşüb ayağa,
Əllərdə lələdir, ya xına indi.

EYLƏYİR

(*müxəmməs*)

Bu dağlarda bir maral var,
Görəni candan eyləyir.
Atır oxunu-müjganın,
Dindən, imandan eyləyir.

Aşıqini salır qana,
Əlini hər yandan eyləyir.
Şirin canından bezdirir,
Vəsl üçün anddan eyləyir.

Görən deyir bir də baxım,
Ayrı dolana bilmərəm,
Məhəbbəti var qəlbimdə,
Oda yanmaya bilmərəm.

Şirin-şirin danışsa da,
Dilə aldana bilmərəm.
Qıyğac baxıb canım alır,
Şövkəti-şandan eyləyir.

Deyirəm körpə maralın
Gör nə gəşəng telləri var.
Qoynu cənnətin bağıdır,
Dərilməmiş gülləri var.

Can alsa da, mehribandır,
Şirin-şirin dilləri var.
Yanvarı salıb kəməndə,
Damardan, qandan eyləyir.

MÜNDƏRİCAT

Məhərrım Qasımlı. Aşıq Yanvar səsinin və sazının kökünü dəqiq bilən aşıqdır 3

ELM VƏ SƏNƏT ADAMLARI AŞIQ YANVAR HAQQINDA

Musa Yaqub. Gənc aşıq	5
Mürsəl Həkimov. Şirvanlı Aşıq Yanvar	7
Elxan Məmmədli. Aşıq Yanvardan öyrənməliyik	8
Seyfəddin Qəniyev. Aşıq Yanvarın yaradıcılığı	9
Əhliman Tağıyev. Aşıq Yanvar sazsız olmasın.....	33
Abasxan Allahverdiyev. Aşıq Yanvarın qoşmaları haqda qeydlər.....	34
Ağasəf Seyidov. Aşıq Yanvarı sazla məc lislərdə görəsən.....	38
Məhəmmədli Müseyiboğlu. Aşıq Yanvarı el sevir ...	40
Hüseyn Arif. Biridi.....	42
Aşıq Mahmud Ələsgəroğlu. Ola	43
Elman İsmayılı. Ay ustad	44
Laçınlı Camal. Qurbanıam.....	45
Sənan Kərimov. A Yanvar.....	46
Bəxtiyar Rəhimov. Aşıq qardaşım.....	47
Şahməmməd Dağlaroğlu. Aşıq Yanvara məktublar. Olur	48
Rüstəm Məbud oğlu. Ustad	52

**AŞIQ YANVARIN POETİK
YARADICILIĞINDAN NÜMUNƏLƏR**

GƏRAYLILAR

Görəndə	54
Nə var?	55
Telli sazım	56
Vurulmusan bu diyara	57
Zarafat	58

QOŞMALAR

Yaz deyir	59
Təzələnir	60
Bildirəcəkdir	61
Xoşuma gəldi.....	62
Qalmaram, inan	63
Yazanlar da var.....	64
Vətənin sənin.....	65
Saz oldu, dostum	66
Aşiq dostuma.....	67
Ola bilməz	68
Salmısan	69
Ceyran	70
İnanmaq olmur	71
Payız	72
İsmayılının.....	73
Çalırım mən də	74
Çoban qardaşıma	75
Çoban.....	76
Gərəyin sənin.....	77

Bizim yerdə	78
Gərək	79
Ustad.....	80
Sorağındadır	81
Özüm bilərəm.....	82
Xalçaçı qızlar.....	83
Bilmədi qədrim.....	84
Başın üstündən	85
Söz öyrən.....	86
Sazım	87
Sumqayıt.....	89
İndi.....	90
Eyləyər.....	91

**«Elm və təhsil» nəşriyyatının direktoru:
professor Nadir MƏMMƏDLİ**

Dizayn: Zahid Məmmədov
Texniki redaktor: Tünzalə Vahabova

Çapa imzalanmış **28.11.2016.**
Şerti çap vərəqi 6. **Sifariş № 560.**
Kağız formatı **60x84 1/16.** Tiraj **500.**

*Kitab «Elm və təhsil» nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsində
hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.*

E-mail: nurlan1959@gmail.com

*Tel: (050)345 36 52
497-16-32; 050-311-41-89*

Ünvan: Bakı, İçərişəhər, 3-cü Maqomayev döngəsi 8/4.

